
Monitorimi i Agjendës Digjitale 2030 të Kosovës

Progresi, boshllëqet dhe udhërrëfyesi
drejt harmonizimit digjital me BE

ITS INSTITUTE FOR
TECHNOLOGY
AND SOCIETY

Monitorimi i Agjendës Digjitale 2030 të Kosovës

Progresi, boshllëqet dhe udhërrëfyesi drejt harmonizimit digjital me BE

Botues: Instituti për Teknologji dhe Shoqëri (ITS)

Autor: Lirim Bllaca & Atdhe Lila

Prishtinë, Shtator 2026

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet, ruhet në sisteme të rikthimit të të dhënave apo të transmetohet në çfarëdo forme ose me çfarëdo mjeti – elektronik, mekanik, përmes fotokopjimit, regjistrimit apo në mënyra të tjera – pa lejen paraprake me shkrim të Institutit për Teknologji dhe Shoqëri (ITS), me përjashtim të citimeve të shkurtra të përdorura për qëllime të analizës, kritikës ose recensimit.

Ky raport është hartuar në kuadër të projektit “Agjenda Digjitale”, të mbështetur nga Open Society Foundations – Western Balkans (OSF-WB).

Pikëpamjet dhe qëndrimet e shprehura në këtë raport janë të Institutit për Teknologji dhe Shoqëri (ITS) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet apo qëndrimet e Open Society Foundations – Western Balkans (OSF-WB).

Përmbledhje ekzekutive

Ky raport shqyrton përparimin e Kosovës në zbatimin e Agjendës Digjitale të Kosovës 2030 (DAK 2030) dhe veprimet e mëtejshme të nevojshme për ta përafruar transformimin digjital të saj me Programin e Politikave të Dekadës Digjitale 2030 të Bashkimit Evropian. I përgatitur nga Instituti për Teknologji dhe Shoqëri (ITS), raporti ndërthur të dhënat dhe statistikën e publikuara me intervista, pyetje me shkrim drejtuar institucioneve publike, organizatave private dhe shoqërisë civile, si dhe një punëtori me palët e interesit për gjetjet paraprake.

Gjetjet tregojnë se Kosova ka bërë përparim të dukshëm në lidhshmërinë digjitale, shërbimet publike online dhe mbështetjen e inovacionit. Faza e ardhshme e DAK 2030 varet nga shndërrimi i këtyre investimeve në shërbime të besueshme, përdorim më të gjerë nga bizneset dhe kapacitete më të forta institucionale. Koordinimi, financimi i qëndrueshëm dhe matja e njëtrajtshme mbeten thelbësore për arritjen e objektivave të agjendës.

Vlerësimi i zbatimit mbulon 62 tregues dhe piketa. Prej tyre, 20 klasifikohen si të arritur, 9 si kryesisht të arritur, 13 si pjesërisht të arritur dhe 4 si të paarritur. Për 10 mungojnë të dhënat e mjaftueshme, ndërsa gjashtë nuk kanë cak. Këto shifra nuk përbëjnë përqindje të përgjithshme të zbatimit: disa tregues mbivendosen, disa mbështeten në matje zëvendësuese dhe dy klasifikime pozitive pasqyrojnë një cak të vitit 2025 të përcaktuar shprehimisht si ‘Jo’.

Lidhshmëria është fusha më e avancuar, me dhjetë nga 15 treguesit të klasifikuar si të arritur. Digjitalizimi i bizneseve është më pak i përhapur, veçanërisht te NVM-të tradicionale. Zgjerimi i e-Kosova-s dhe puna teknike për identitetin elektronik krijojnë baza për qeverisjen digjitale, por disponueshmëria e shërbimeve ende tejkalon mundësinë e përfundimit të procedurave tërësisht online. Shifrat për aftësitë digjitale kërkojnë interpretim të kujdesshëm, përfshirë dallimin e madh ndërmjet vlerësimeve të Agjencisë së Statistikave të Kosovës dhe Western Balkans DESI. Aftësitë e avancuara dhe financimi i kërkimit mbeten më të dobëta. Progresi në sigurinë kibernetike kufizohet nga kapacitetet operative dhe mungesa e të dhënave të rregullta.

Korniza evropiane është bërë më e hollësishme që nga miratimi i DAK-ut më 2023. Zhvillimet në AI, qeverisjen e të dhënave, platformat, identitetin digjital, ndërveprueshmërinë dhe qëndrueshmërinë kibernetike ndikojnë në kapacitetet që Kosovës i nevojiten për të zbatuar objektivat ekzistuese. Përafrimi ligjor duhet të shoqërohet me aftësi praktike mbikëqyrëse, teknike dhe administrative. Rregullat e BE-së dhe pjesëmarrja në programe nuk krijojnë automatikisht detyrime të njëjta vendore ose të drejta qasjeje për Kosovën.

Prioritetet deri më 2030 janë rikthimi i koordinimit dhe raportimit të rregullt publik, caktimi i përgjegjësive të qarta, financimi i sistemeve gjatë gjithë ciklit jetësor dhe matja e rezultateve për përdoruesit e bizneset. Mbështetja praktike për NVM-të, aftësitë specialistike, shërbimet e sigurtë e të ndërveprueshme dhe një kornizë e harmonizuar treguesish duhet të udhëheqin periudhën e ardhshme të zbatimit. Pesë objektivat e agjendës mbeten relevante; mekanizmat e zbatimit kërkojnë më shumë qëndrueshmëri dhe llogaridhënie.

Përmbajtja

Përmbledhje ekzekutive	5
Kapitulli 1 Hyrje	7
Projekti dhe qëllimi i tij	7
Objektivat e projektit dhe kontributi i pritshëm	7
Agjenda Digjitale e Kosovës 2030	7
Hulumtimi dhe konsultimi me palët e interesit	8
Fushëveprimi dhe interpretimi i evidencës	8
Struktura e raportit	8
Kapitulli 2 Progresi i zbatimit dhe arritja e objektivave	9
Zhvillimi i kuadrit të zbatimit	9
Metodologjia dhe pasqyra e progresit	9
Infrastruktura digjitale e avancuar dhe e sigurt	10
Transformimi digjital i bizneseve	12
Shërbimet publike digjitale	13
Aftësitë digjitale arsimi dhe kërkimi	16
Ekosistemi i sigurisë kibernetike	17
Sfidat kryesore të zbatimit	18
Kapitulli 3 Korniza digjitale evropiane në ndryshim dhe Agjenda Digjitale e Kosovës 2030	20
Qëllimi dhe konteksti evropian	20
Organizimi i politikës digjitale evropiane	20
Ndryshimet që nga viti 2023	21
AI të dhënat tregjet privatësia dhe pronësia intelektuale	22
Shërbimet publike të ndërveprueshme identiteti dhe shëndetësia	23
Qëndrueshmëria kibernetike dhe infrastruktura digjitale	25
Aftësitë përfshirja dhe besimi	26
Kosova dhe integrimi evropian e rajonal	26
Përfundim	27
Kapitulli 4 Rekomandime për zbatimin dhe përditësimin e DAK 2030	29
4.1 Përmirësimi i qeverisjes dhe llogaridhënies	29
4.2 Matja dhe publikimi i detyrueshëm i të gjithë treguesve	29
4.3 Plotësimi i caqeve dhe objektivave që mungojnë	30
4.4 Lidhja e financimit me rezultatet	31
4.5 Tregues shtesë të propozuar për vitin 2030	32
4.6 Përafrimi ligjor dhe renditja e veprimeve	33
Referencat	35

Kapitulli 1 Hyrje

Projekti dhe qëllimi i tij

Ky raport është produkt i projektit Monitorimi i Agjendës Digjitale të Kosovës 2030: Progresi, boshllëqet dhe udhërrëfyesi drejt përafrimit digjital me BE-në, i zbatuar nga Instituti për Teknologji dhe Shoqëri (ITS). Projekti mbështetet dhe financohet nga Fondacionet për Shoqëri të Hapur (OSF) dhe zbatohet me mbështetjen e Ministrisë së Ekonomisë të Republikës së Kosovës. Ai shqyrton progresin e Kosovës në zbatimin e DAK 2030 dhe veprimet e mëtejshme që nevojiten për ta përafruar transformimin digjital me Programin e Politikave të Dekadës Digjitale 2030 të Bashkimit Evropian.

Objektivat e projektit dhe kontributi i pritshëm

Projekti ka pesë objektiva të ndërlidhura: të vlerësojë progresin në pesë fushat strategjike të DAK-ut; të krahasojë qasjen e Kosovës me kornizat e BE-së dhe Ballkanit Perëndimor; të identifikojë boshllëqet në politika, legjislacion dhe institucione; të zhvillojë rekomandime të mbështetura në evidencë; dhe të forcojë bashkëpunimin ndërmjet aktorëve përgjegjës për transformimin digjital. Qëllimi më i gjerë është të mbështesë një tranzicion digjital gjithëpërfshirës, efikas dhe të bazuar në të drejta, në funksion të integritimit evropian të Kosovës.

Puna është organizuar në hulumtim të dokumenteve dhe mbledhje të të dhënave, analizë krahasuese dhe rregullatore, konsultime me palët e interesit, si dhe përgatitje e shpërndarje të produkteve të politikave. Kjo metodologji mundëson hartimin e një raporti gjithëpërfshirës mbi progresin dhe përafrimin, si dhe të një përmbledhjeje të shkurtër politikash, të mbështetura nga materiale komunikimi. Ky raport bashkon vlerësimin e zbatimit me analizën e kornizës evropiane në zhvillim.

Agjenda Digjitale e Kosovës 2030

DAK 2030 është strategjia ndërsektoriale e Kosovës për transformimin digjital të ekonomisë dhe shoqërisë. Ministria e Ekonomisë e hartoi dhe e propozoi pas konsultimeve publike dhe diskutimeve me sektorin e teknologjisë së informacionit dhe komunikimit. Qeveria e miratoi në qershor 2023. Drejtimi i saj pasqyron prioritetet kombëtare të zhvillimit, Kompasën Digjital 2030 dhe politikat e lidhura të BE-së. [1, 2]

Agjenda përcakton pesë objektiva strategjike. Infrastruktura digjitale e avancuar dhe e sigurt lidhet me lidhshmërinë me kapacitet të lartë dhe përdorimin e saj. Transformimi digjital i bizneseve përqendrohet në përdorimin e teknologjive digjitale dhe forcimin e kapaciteteve të TIK-ut. Shërbimet publike digjitale synojnë procedura të qasshme online, identitet elektronik dhe administratë të aftë. Aftësitë digjitale, arsimi dhe kërkimi mbështesin pjesëmarrjen, kompetencat specialistike dhe inovacionin. Objektivi i siguri së kibernetike synon një ekosistem të qëndrueshëm që mbron përdoruesit, organizatat dhe sistemet thelbësore digjitale. [1]

Këto objektiva varen nga njëra-tjetra. Lidhshmëria e besueshme mbështet shërbimet dhe përdorimin nga ndërmarrjet; identiteti dhe regjistrat e ndërveprueshëm mundësojnë transaksione; aftësitë u lejojnë njerëzve dhe organizatave ta përdorin teknologjinë në mënyrë efektive; ndërsa siguria dhe mbrojtja e të dhënave ruajnë besimin. Aneksi I përcakton treguesit dhe, për shumicën e tyre, caqet e ndërmjetme për vitin 2025 dhe caqet përfundimtare për 2030. Ato përbëjnë bazën e vlerësimit të zbatimit në Kapitullin 2. [1]

Hulumtimi dhe konsultimi me palët e interesit

Gjatë realizimit të këtij projekti, shqyrtuam DAK 2030, strategjitë dhe dokumentet relevante të politikave, raportet e publikuara të progresit dhe seritë statistikore të disponueshme. Analiza përdori të dhëna nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), Eurostat-i, organet rregullatore dhe organizatat ndërkombëtare e rajonale. Burimet përfshijnë Komisionin Evropian, Këshillin për Bashkëpunim Rajonal, UNDP-në dhe Bankën Botërore. Krahasuam gjetjet nga burime të ndryshme duke dalluar periudhën e matur nga data e publikimit të raportit ose e përgjigjes.

Zhvilluam intervista dhe u dërguam pyetje me shkrim institucioneve publike, organizatave private, OJQ-ve dhe organizatave të tjera të përfshira në transformimin digjital të Kosovës. Kontaktet përfshinë Ministrinë e Ekonomisë, Zyrën e Kryeministrit, Agjencinë për Investime dhe Përkrahjen e Ndërmarrjeve në Kosovë (KIESA), Autoritetin Rregullativ të Komunikimeve Elektronike dhe Postare, Parkun e Inovacionit dhe Trajnimeve (ITP) Prizren, Venture UP dhe STIKK, krahas institucioneve përgjegjëse për infrastrukturën, administratën publike, arsimin, inovacionin dhe sigurinë kibernetike. Pyetjet kërkonin informacion mbi zbatimin, rezultatet, pengesat, përgjegjësitë institucionale dhe përparësitë. Përgjigjet dhe gjetjet nga intervistat u përdorën në vlerësim aty ku kishte evidencë përkatëse. [3, 4, 5, 6, 7, 8]

Më 10 shtator 2026, mbajtëm një punëtori me palët e interesit nga sektori publik, sektori privat, shoqëria civile dhe ekosistemi i gjerë i inovacionit për të diskutuar gjetjet paraprake. Pjesëmarrësit shqyrtuan progresin e zbatimit, sfidat e koordinimit dhe prioritetet për periudhën e mbetur të strategjisë. Kontributet e tyre ndihmuan në interpretimin e evidencës dhe identifikimin e çështjeve që kërkonin sqarim të mëtejshëm. Qëndrimet e punëtorisë trajtohen si evidencë cilësore dhe dallohen nga matjet statistikore të verifikuara dhe vendimet formale institucionale. [9]

Fushëveprimi dhe interpretimi i evidencës

Vlerësimi i zbatimit mbulon 62 rreshta të treguesve dhe piketave të Aneksit I dhe shqyrton progresin kryesisht kundrejt caceve të vitit 2025. Kapitulli 2 përfshin evidencën e mbledhur deri më 16 shtator 2026, me sqarime plotësuese të përfshira më 29 shtator 2026. Matjet bazë kryesisht i përkasin periudhës 2023–2026. Kapitulli 3 ruan një datë të veçantë përfundimtare të shqyrtimit të politikave, 9 shtator 2026. Data e publikimit ose e përgjigjes institucionale nuk është domosdoshmërisht data kur është matur rezultati i raportuar.

Kur mungon një matje drejtpërdrejt e krahasueshme, raporti identifikon matjet zëvendësuese (proxy), vlerësimet cilësore dhe kufizimet. Edhe pse përdorimi i matjeve zëvendësuese është diskutuar dhe verifikuar nga palët e interesit, këto gjetje duhet të interpretohen me kujdes, sepse pasqyrimi i realitetit prej tyre është i kufizuar. Gjithashtu, mungesa e një matjeje nuk dëshmon se nuk është kryer punë; një ligj i miratuar, platformë e përfunduar ose shifër e pjesëmarrjes në trajnim nuk dëshmon vetvetiu përdorim efektiv ose kompetencë. Rregullat dhe përjashtimet e klasifikimit shpjegohen në Kapitullin 2. Numërimi përshkruan evidencën për tregues të veçantë dhe nuk duhet të interpretohet si një përqindje e vetme e zbatimit të DAK-ut.

Struktura e raportit

Raporti hapet me përmbledhjen ekzekutive. Kapitulli 1 paraqet projektin, objektivat e DAK 2030 dhe metodologjinë. Kapitulli 2 vlerëson zbatimin dhe arritjen e objektivave. Kapitulli 3 analizon kornizën digjitale të BE-së dhe rëndësinë e saj për Kosovën. Kapitulli 4 paraqet rekomandimet për qeverisjen, treguesit, financimin dhe përafrimin ligjor. Referencat janë bashkuar në fund.

Kapitulli 2 Progresi i zbatimit dhe arritja e objektivave

Vlerësimi tregon përparim të dukshëm në lidhshmëri, zgjerimin e e-Kosova-s dhe krijimin e mekanizmave të inovacionit. Në të njëjtën kohë, problemet e qeverisjes së strategjisë, ndryshimet institucionale, financimi i kufizuar i kërkimit dhe boshllëqet në shërbimet end-to-end, identitetin digjital dhe sigurinë kibernetike e kufizojnë progresin. Ky kapitull e shqyrton zbatimin kundrejt caqeve të vitit 2025 dhe identifikon prioritetet për pjesën e mbetur deri më 2030.

Zhvillimi i kuadrit të zbatimit

Tabela 1 Piketat e zbatimit

Periudha	Zhvillimi	Rëndësia për zbatim
Qershor 2023	Miratimi i DAK 2030 pas hartimit nga Ministria e Ekonomisë dhe konsultimeve me palët e interesit.	Vendoset korniza e përbashkët me pesë objektiva strategjike.
2023–2024	Zgjerimi i e-Kosova-s dhe vazhdimi i investimeve në lidhshmëri, KODE/KREN dhe identitet elektronik.	Krijohen e zgjerohen komponentët bazë të shtetit digjital.
2025	DIG-4K, pjesë e ITP Prizren, hyn në rrjetin e qendrave evropiane të inovacionit digjital; e-Kosova raportohet me rreth 230 shërbime; zgjerohet 5G-ja.	Përparimi në infrastrukturë duhet të shndërrohet në përdorim e përfitime të matshme.
2025–2026	Sistemi për identifikimin elektronik është në fazën përfundimtare; lansimi pritet para fundit të vitit 2026. [78]	Përfundimi teknik dhe përdorimi në shkallë kombëtare duhen vlerësuar veçmas.
Shtator 2026	Vlerësimi përfshin përgjigjet institucionale, diskutimin e 10 shtatorit, kontrollin e Eurostat-it më 16 shtator dhe sqarimet plotësuese të 29 shtatorit. [78]	Përparësi marrin qeverisja, cilësia, siguria dhe matja me të dhëna të harmonizuara deri më 2030.

Kronologjia përmbledh zhvillimet kryesore dhe nuk zëvendëson matjen e treguesve.

Metodologjia dhe pasqyra e progresit

Vlerësimi përfshin 62 rreshta të treguesve dhe piketave të Aneksit I. Klasifikimi është bërë nga ITS mbi bazën e burimeve zyrtare, statistikave të harmonizuara, raporteve të jashtme dhe përgjigjeve institucionale të mbledhura deri më 16 shtator 2026, me sqarime plotësuese të përfshira më 29 shtator 2026. Burimet kanë periudha të ndryshme, kryesisht 2023–2026; data e publikimit ose e përgjigjes nuk barazohet me datën e matjes. [1, 78]

Tabela 2 Klasifikimi i treguesve dhe piketave

Vlerësimi	Rregulli i përdorur	Numri
Arritur	100% ose më shumë e caktuar	20
Kryesisht arritur	Mbi 50% dhe nën 100%	9
Pjesërisht arritur	Nga 20% deri në 50%	13
Nuk është arritur	Nën 20%	4
Nuk ka të dhëna të mjaftueshme	Ka cak, por mungon matja e përshtatshme	10
Nuk ka cak në DAK 2030	Pa cak 2025 dhe pa cak 2030 në Aneksin I	6

Vlerësimi	Rregulli i përdorur	Numri
	Gjithsej	62

Shpërndarja sipas objektivave strategjike

Tabela 3 Vlerësimi sipas objektivave strategjike

Fusha	Arritur	Kryesisht	Pjesërisht	Nuk është arritur	Pa të dhëna	Pa cak	Gjithsej
Infrastruktura	10	0	3	2	0	0	15
Bizneset	2	1	3	0	2	0	8
Shërbimet publike	1	6	1	1	1	1	11
Aftësitë dhe kërkimi	4	1	3	1	0	3	12
Siguria kibernetike	2	1	3	0	7	2	15
Atlasi i infrastrukturës	1	0	0	0	0	0	1
Gjithsej	20	9	13	4	10	6	62

Si lexohen tabelat

Etiketat “Kryesisht” dhe “Pjesërisht” në tabelat e detajuara shkurtojnë emërtimet e plota më lart. “Pa të dhëna” nënkupton të dhëna të pamjaftueshme, jo domosdoshmërisht mungesë aktiviteti. Ylli (*) shënon proxy, vlerësim cilësor ose përjashtim metodologjik. Shënimet shpjegojnë kur vlera nuk është identike me treguesin e DAK-ut.

Rreshtat kanë peshë të barabartë në këtë numërim dhe disa mbivendosen. Prandaj, shpërndarja e tyre nuk është një përqindje e përgjithshme e zbatimit të Agjendës. Treguesit pa cak nuk trajtohen si objektiva me vlerë zero. Pragjet në përqindje zbatohen kur ka matje sasiore të krahasueshme; piketat me përgjigje po ose jo dhe vlerësimet me matje zëvendësuese kërkojnë interpretimin shoqërues.

Infrastruktura digjitale e avancuar dhe e sigurt

Objektivi synon lidhshmëri fikse e mobile me kapacitet të lartë, shtrirje në zonat me shërbim të pamjaftueshëm dhe përdorim të sigurt të infrastrukturës. Nga 15 treguesit e kësaj fushe, 10 janë arritur, 3 pjesërisht dhe 2 nuk janë arritur. Kjo është fusha me numrin më të madh të treguesve të arritur.

Lidhshmëria mbulimi dhe spektri

Tabela 4 Treguesit e lidhshmërisë mbulimit dhe spektrit

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO1.1 Mbulimi i amvisërive me rrjet që mundëson 1 Gbps	30%	42% mbulim VHCN sipas ARKEP-it; nuk është përqindje abonimesh 1 Gbps. [3]	Arritur
SO1.2 Mbulimi me 5G i zonave të populluara	50%	70% e popullsisë më 2024; përgjigjja e fundit e ARKEP-it: 75%. [3, 10]	Arritur
SO1.1.1 Programe publike për zonat pa interes ekonomik	5	Së paku 1 program i verifikuar, KODE; minimum 20% e cakut*. [11, 12]	Pjesërisht*
SO1.1.2 Politika dhe strategjia e ndarjes së spektrit 5G	Po	ARKEP konfirmon miratimin e Planit të Lirimit të Frekuencave. [3]	Arritur

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO1.1.3 Spektri i gatshëm në brezat pionierë 5G	70%	16,7% më 2024; 23,9% e cakt. ARKEP nuk dha përqindje të re. [3, 13]	Pjesërisht
SO1.1.4 Mbulimi territorial NGA/VHCN	80%	ARKEP konfirmon arritjen e pragut ≥80%; pa përqindje të saktë. [3]	Arritur
SO1.1.5 Mbulimi territorial me 5G në zona rurale e urbane	30%	75% e territorit sipas Raportit të KE-së për Kosovën 2025. [3, 10]	Arritur
SO1.1.6 Abonimet fikse me shpejtësi ≥100 Mbps	70%	83,8% më 2024; ARKEP raporton aktualisht mbi 85%. [3, 13]	Arritur

Mbulimi i amvisërive me rrjet VHCN, mbulimi i popullsisë me 5G dhe mbulimi territorial janë matje të ndryshme. Përqindjet e tyre nuk duhen përdorur në mënyrë të këmbyeshme. Po kështu, disponueshmëria e rrjetit 1 Gbps nuk do të thotë se çdo amvisëri e mbuluar ka një abonim me atë shpejtësi.

KODE dhe KREN kanë mbështetur lidhshmërinë e zonave me shërbim të pamjaftueshëm, shkollave dhe institucioneve të kërkimit. Evidenca e verifikuar identifikon një program të rëndësishëm publik; numri i fshatrave ose institucioneve përfutuese nuk mund të numërohet si numër programesh. [11, 12, 14]

Gjatë tryezës së diskutimit, palët e interesit theksuan se, megjithëse Kosova ka mbulim të lartë me internet, ajo përballlet me shpejtësi të ulët dhe boshllëqe të shpeshta në mbulim në zona që konsiderohen të lidhura.

Përdorimet e avancuara të rrjeteve

Përveç zgjerimit të mbulimit, janë identifikuar së paku dy rrjete private 5G: në Universitetin për Biznes dhe Teknologji (UBT) dhe në Next Gen Networks Institute. Kështu, caku prej dy rrjetesh për SO1.3.1 vlerësohet i arritur. Këto rrjete krijojnë mundësi për kërkim, testim dhe zhvillim të aftësive; shtrirja e përdorimit në ndërmarrje kërkon monitorim të mëtejshëm. [78, 79, 80]

Tabela 5 Përdorimet e avancuara të rrjeteve dhe atlasit i infrastrukturës

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO1.2.1 Zbatimi i masave të paketës së BE-së për sigurinë 5G	Të gjitha	Rregullorja nr. 68 e ARKEP-it është progres; zbatimi i plotë i paketës nuk dëshmohet*. [3, 15]	Pjesërisht*
SO1.2.2 Rregullat për përdorimin e përbashkët ndërsektorial të infrastrukturës	Po	Korniza rregullatore është në fuqi; zbatimi praktik mbetet i paplotë*. [3]	Arritur*
SO1.3.1 Rrjete private 5G	2	Së paku 2 rrjete private 5G: UBT dhe Next Gen Networks Institute; caku prej 2 rrjetesh është arritur. [78, 79, 80]	Arritur

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO1.3.2 Modele të ndarjes virtuale të rrjetit 5G për ndërmarrje	1	0 modele; ARKEP konfirmon se shërbimi nuk ofrohet. [3]	Nuk është arritur
SO1.4.1 Rrjeti 5G për mbrojtje publike dhe reagim ndaj fatkeqësive	Jo	Caku i ndërmjetëm ishte vetë “Jo”; statusi nuk dëshmon krijimin e rrjetit*. [1]	Arritur*
SO1.4.2 Zgjidhje për qytete të mençura të bazuara në 5G	2	Së paku 2 projekte të identifikuara; projekti nuk barazohet domosdoshmërisht me zgjidhje operative*. [16]	Arritur*
SO1.4.3 Përfshirja në korridoret ndërkufitare 5G të BE-së	Po	Kosova nuk është e përfshirë në një korridor të tillë sipas evidencës së projektit. [16]	Nuk është arritur
M-2025 Atlasi digjital i infrastrukturës fikse	Po	Atlasi ekziston dhe përmban informacionin bazik të infrastrukturës; piketa e krijimit vlerësohet e arritur. [16, 78]	Arritur

Piketa M-2025 për atlasin numërohet veçmas nga 15 treguesit e SO1. Në tabelën e përgjithshme ajo përbën një rresht ndërsektorial. Për treguesin PPDR, “Arritur*” pasqyron formulimin e cakut të vitit 2025 (“Jo”) dhe nuk është arritje pozitive infrastrukturore.

Vlerësimi i objektivit

Anët e forta janë qasja pothuajse universale në internet — ASK raporton 99,3% të ekonomive familjare me qasje në internet më 2025 — si dhe mbulimi VHCN, shpejtësitë fikse, zgjerimi i 5G-së, dy rrjetet private 5G dhe krijimi i atlasit. Sfidat përfshijnë cilësinë e pabarabartë të shërbimit, mungesën e network slicing dhe mospërfshirjen në korridoret ndërkufitare 5G të BE-së. Monitorimi deri më 2030 duhet të trajtojë shpejtësinë reale, stabilitetin, vonesën, përballueshmërinë, përdorimin produktiv dhe përditësimin e atlasit. [17, 3, 9, 16, 78, 79, 80]

Transformimi digjital i bizneseve

Objektivi synon përhapjen e teknologjive digjitale në ekonomi, rritjen e intensitetit digjital të NVM-ve dhe zhvillimin e kapaciteteve të TIK-ut. Vlerësimi përfshin 2 tregues të arritur, 1 kryesisht, 3 pjesërisht dhe 2 pa të dhëna të mjaftueshme.

Tabela 6 Treguesit e digjitalizimit të bizneseve

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO2.1 Ndërmarrje që përdorin cloud, të dhëna masive dhe AI	30%	Treguesi i kombinuar 6,7% përdoret si proxy; 22,3% e cakut*. [13]	Pjesërisht*
SO2.2 NVM me së paku intensitet bazë digjital	60%	14,3% më 2024; 23,8% e cakut. [13]	Pjesërisht
SO2.1.1 Qendra e inovacionit digjital	E krijuar	DIG-4K, pjesë e ITP Prizren, është qendra e parë evropiane e inovacionit digjital në Kosovë. [18, 19]	Arritur

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO2.2.1 Persona të punësuar me aftësi specialistike TIK	20 000	Rreth 7 461: vlerësim i nxjerrë nga $1,8\% \times 414\,493$ të punësuar; 37,3% e cakt. [13, 20]	Pjesërisht
SO2.2.2 Ndërmarrje që trajnojnë personelin në TIK	20%	13,6% sipas WB DESI 2025; 68% e cakt. [13]	Kryesisht
SO2.3.2 Ndërmarrje me intensitet të lartë digjital	20%	Nuk ka matje kombëtare të krahasueshme për këtë nivel intensiteti. [21, 17]	Pa të dhëna
SO2.3.3 Ndërmarrje që analizojnë të dhëna masive	20%	32,4% përdornin analizën e të dhënave më 2023, sipas WB DESI. [13] Kjo është një vlerë zëvendësuese (proxy), pasi nuk ka të dhëna për ndërmarrjet që analizojnë të dhëna masive.	Arritur*
SO2.3.4 Mbështetja për përdorimin e teknologjive të reja nga kompanitë TIK	20%	Programe dhe përfitues të identifikuar; mungon emëruesi kombëtar i kërkuar. [4, 21, 17]	Pa të dhëna

DIG-4K, si pjesë e ITP Prizren, mbështet bizneset dhe organizatat publike në transformimin digjital përmes një qasjeje të bazuar në nevoja. Mbështetja përfshin vlerësimin e pjekurisë digjitale, identifikimin e nevojave, zhvillimin e strategjive të digjitalizimit dhe ofrimin e shërbimeve për testimin e teknologjive, zhvillimin e aftësive dhe qasjen në financa. Vlerësimi i pjekurisë digjitale (DMA) është pika fillestare e këtij procesi më të gjerë të mbështetjes. Grupi i të dhënave i përdorur në analizë përmban 43 vlerësime fillestare (pre-phase assessment), të realizuara para ofrimit të ndërhyrjeve dhe shërbimeve: rezultati mesatar është 41,67/100 dhe mesatarja për automatizim e AI është 20,28/100. Gjatë zbatimit dhe pas pranimit të shërbimeve do të realizohen vlerësime të tjera, të cilat do të mundësojnë krahasimin e progresit dhe ndryshimit në nivelin e pjekurisë digjitale. Këto të dhëna duhen lexuar si pasqyrë fillestare e mostrës, jo si rezultate pas ndërhyrjeve; ato nuk përbëjnë vlerësim përfaqësues të të gjitha bizneseve të Kosovës. [22]

Vlerësimi i objektivit

Anët e forta janë ekzistenca e një sektori TIK aktiv, ITP Prizren me DIG-4K si pjesë të tij dhe programet e STIKK-ut që ofrojnë trajnim, mentorim dhe qasje në financim. Anët e dobëta janë përhapja e ngadaltë e transformimit digjital te NVM-të tradicionale dhe mungesa e matjeve kombëtare për intensitetin e lartë digjital dhe përdorimin e teknologjive të avancuara. Përparësia deri më 2030 duhet të jetë mbështetja praktike e ndërmarrjeve dhe matja e ndikimit në produktivitet, siguri dhe qasje në tregje. [18, 19, 4]

Shërbimet publike digjitale

Objekti synon shërbime të qasshme dhe të përfundueshme online, identitet digjital dhe administratë të aftë. Nga 11 treguesit: 1 është arritur, 6 kryesisht, 1 pjesërisht, 1 nuk është arritur, 1 nuk ka të dhëna të mjaftueshme dhe 1 nuk ka cak.

Tabela 7 Treguesit e shërbimeve publike digjitale

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO3.1 Shërbime kyçe publike të ofruara online	50%	230/700 ≈32,9% si proxy: 65,8% e caktut. Katalogu është më i gjerë se shërbimet kyçe*. [11, 23]	Kryesisht*
SO3.2 Qytetarë me qasje në dosje shëndetësore elektronike	50%	Rezultati DESI 37/100 përdoret si proxy; nuk është përqindje qytetarësh*. [13]	Kryesisht*
SO3.3 Qytetarë që përdorin identitetin digjital	30%	Sistemi është në fazën përfundimtare; lansimi pritet para fundit të 2026. Përdorimi aktiv kundrejt caktut 30% ende nuk matet*. [24, 25, 78]	Nuk është arritur*
SO3.1.1 Përmirësimi i shërbimeve digjitale për qytetarë	60%	DESI 50/100; 83,3% e caktut si proxy, jo matje e rritjes së shërbimeve*. [13]	Kryesisht*
SO3.1.2 Përmirësimi i shërbimeve digjitale për biznese	70%	DESI 62/100; 88,6% e caktut si proxy, jo matje e rritjes së shërbimeve*. [13]	Kryesisht*
SO3.2.1 Të dhënat e hapura	Po	Portali kombëtar ekziston; monitorimi 2025: 205 grupe të dhënash nga 14 organizata. [26]	Arritur
SO3.2.2 Përfundimi i shërbimeve tërësisht online	45%	Rreth 10% sipas WB DESI; 22,2% e caktut. [13]	Pjesërisht
SO3.3.1 Dorëzimi i formularëve të plotësuar online	35%	ASK: 30,8% shkarkojnë/shtypin formularë; kjo veprimtari përdoret si proxy*. [17]	Kryesisht*
SO3.3.2 Ndërveprimi online me autoritetet publike	60%	ASK 2025: 33% e personave 16–74 vjeç ndërvepruan online me autoritetet publike; 55% e caktut 60%. [27]	Kryesisht
SO3.4.1 Punonjës publikë me njohuri bazë digjitale	55%	IKAP: 387 pjesëmarrje dhe 384 certifikime; mungon matja e kompetencës dhe emëruesi. [5]	Pa të dhëna
SO3.4.2 Punonjës publikë me njohuri të avancuara digjitale	Pa cak	Aneksi I nuk përcakton cak për 2025 ose 2030. [1]	Pa cak

Për ndërveprimin me autoritetet publike, kontrolli përfundimtar i Eurostat-it me të dhëna nga ASK jep 33% për Kosovën në vitin 2025 për personat 16–74 vjeç që përdorin internetin për të ndërvepruar me autoritetet publike. Kjo është matja më e afërt e harmonizuar me formulimin e DAK-ut. 33% kundrejt caktut 60% përbën 55% të caktut dhe klasifikohet “Kryesisht arritur”. Vlera më e gjerë prej 69,17% për përdorimin e shërbimeve të e-geverisjes ruhet vetëm si kontekst, sepse përkufizimi nuk është i njëjtë.

Matjet e tjera zëvendësuese (proxy) ruhen me kufizimet e tyre: pikët DESI nuk janë përqindje qytetarësh ose rritje shërbimesh; shkarkimi i formularit nuk është dorëzim online; raporti 230/700 nuk mat përfundimin e procedurës. Klasifikimi i eID-së është vlerësim cilësor i zbatimit dhe përdorimit, jo përqindje e matur e përdorimit në nivel kombëtar.

Identiteti elektronik dhe aftësitë në administratë

Nga platforma teknike te përdorimi i qëndrueshëm

Sistemi për identifikimin elektronik është në fazën përfundimtare dhe pritet të lansohet para fundit të vitit 2026, sipas sqarimeve plotësuese për raportin. Ministria e Ekonomisë kishte njoftuar fillimin e pilotimit në nëntor 2025; konceptdokumenti i vitit 2026 trajton harmonizimin e mëtejshëm ligjor dhe institucional. Ky progres nuk jep ende përqindjen e qytetarëve që e përdorin aktivisht eID-në. Prandaj, vlerësimi i SO3.3 ruhet si vlerësim cilësor kundrejt caktit të përdorimit, jo si vlerësim i përfundimit të sistemit. [24, 25, 78]

Ligji nr. 08/L-022 për identifikimin elektronik dhe shërbimet e besuara në transaksionet elektronike, në nenin 32, përcakton se nënshkrimi elektronik nuk mund t'i mohohet vlefshmëria ose pesha e provës vetëm për shkak të formës elektronike apo mospërbushjes së kërkesave për nënshkrim të kualifikuar. Nënshkrimi elektronik i kualifikuar ka efekt ligjor të barabartë me nënshkrimin e dorës. Ministria e Ekonomisë liston dy ofrues të licencuar për nënshkrime elektronike, vula elektronike dhe certifikata për autentifikimin e ueb-faqeve: PBC Sh.P.K. (rTrust) dhe Evrotrust Technologies JSC & IT Vision. Shërbimet e ofruesve të autorizuar në BE mund të përdoren në Kosovë, sipas kushteve të ligjit për shërbimin përkatës; nenet 33, 41 dhe 58 trajtojnë njohjen dhe përdorimin e shërbimeve nga jashtë vendit. Prioriteti është integrimi dhe përdorimi praktik në procedura, krahas matjes së transaksioneve të përfunduara. [81, 82]

Evidenca e trajnimeve të IKAP-it

Tabela 8 Trajnimet e administratës publike të raportuara nga IKAP

Trajnimi	Kurse	Pjesëmarrje	Certifikime
SPSS	1	16	16
PowerPoint dhe Outlook	1	12	12
Visio dhe Publisher	1	55	55
Higjiena kibernetike	1	158	157
Excel	1	59	59
Inteligjenca artificiale	1	57	56
WordPress	1	12	12
Project	1	18	17
Gjithsej	8	387	384 [5]

Kursi Moodle për bazat e sigurisë kibernetike raporton veçmas 1 980 të ftuar, 220 që e kanë filluar dhe 149 që e kanë përfunduar. Pjesëmarrjet në tabelë nuk janë domosdoshmërisht persona unikë dhe nuk përcaktojnë pjesën e të gjithë punonjësve publikë me kompetenca bazë. [5]

Vlerësimi i objektivit

Anët e forta janë zgjerimi i e-Kosova-s, rritja e përdorimit të shërbimeve publike online, faza përfundimtare e sistemit eID dhe ekzistenca e kuadrit ligjor dhe ofruesve të licencuar të shërbimeve të besuara. Sfidat mbeten përfundimi i procedurave tërësisht online, integrimi praktik i eID-së dhe nënshkrimeve elektronike, si dhe matja e përdorimit dhe e kompetencave digjitale të administratës. Zhvillimi i shërbimeve duhet të matet përmes transaksioneve reale, vizitave të shmangura, kohës së kursyer dhe përvojës së përdoruesit. [11, 27, 24, 25, 5, 78, 81, 82]

Aftësitë digjitale arsimit dhe kërkimi

Kjo fushë lidh aftësitë e popullsisë me specialistët TIK, arsimin, kërkimin dhe teknologjitë inovative. Nga 12 treguesit, katër janë arritur, një është kryesisht i arritur, tre janë pjesërisht të arritur, një nuk është arritur dhe tre nuk kanë cak.

Tabela 9 Treguesit e aftësive digjitale arsimit dhe kërkimit

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO4.1 Të rritur me së paku aftësi bazë digjitale	40%	ASK: 76% e personave 16–74 vjeç më 2025; 190% e cakt. Ka mospërputhje me WB DESI 37,7%. [28]	Arritur*
SO4.2 Rritja e specialistëve TIK dhe afrimi gjinor	4 000	Vlerësimi ≈7 461 përdoret për cakun numerik; afrimi gjinor nuk matet*. [13, 20]	Arritur*
SO4.1.1 Aftësi digjitale mbi nivelin bazë	25%	9,8% më 2025; 39,2% e cakt. [13]	Pjesërisht
SO4.1.2 Aftësi digjitale së paku bazë	40%	ASK: 76% më 2025; *e njëjta evidencë si SO4.1. Mospërputhja me WB DESI.	Arritur*
SO4.2.1 Të diplomuar në shkencë dhe teknologji	Pa cak	Aneksi I nuk përcakton cak për 2025 ose 2030. [1]	Pa cak
SO4.2.2 Të diplomuar në STEM	Pa cak	Aneksi I nuk përcakton cak për 2025 ose 2030. [1]	Pa cak
SO4.2.3 Specialistët TIK si pjesë e punësimit	3,5%	1,8% më 2024; 51,4% e cakt. [13]	Kryesisht
SO4.3.1 Programe për teknologji inovative	2	MASH-i identifikon mbi 2 programe të akredituara në AI, cloud, siguri kibernetike dhe fusha të lidhura. [6]	Arritur
SO4.4.1 Strategjia kombëtare për AI	100%	Nuk ka strategji kombëtare të miratuar sipas konfirmimit të projektit. [9]	Nuk është arritur
SO4.4.2 Korniza ligjore për ekosistemin inovativ	100%	ME raporton 2 nga 8 instrumente të listuara, ose 25%; termat dhe shtrirja kërkojnë sqarim. [7]	Pjesërisht
SO4.5.1 Shpenzimet e bizneseve TIK për kërkim dhe zhvillim	Pa cak	Aneksi I nuk përcakton cak për 2025 ose 2030. [1]	Pa cak
SO4.5.2 Shpenzimi publik për kërkim në TIK	1,5 mln €	Alokimi i përgjithshëm për K&I: 1,05 mln €, nën cakun prej 1,5 mln € për kërkim në TIK. U shpenzua rreth 60% (afërsisht 0,63 mln €, ose 42% e cakt si vlerë zëvendësuese). Shuma specifike për TIK nuk është përcaktuar*. [29]	Pjesërisht*

Për SO4.4.2, raportimi “dy nga tetë” është deklarim i Ministrisë së Ekonomisë dhe nuk provon përafrim të plotë ligjor. Lista përfshin emërtime që duhen sqaruar. Për SO4.5.2, alokimi i përgjithshëm për kërkim dhe inovacion nuk është shpenzim i realizuar specifikisht për kërkimin në TIK. Klasifikimi si pjesërisht i arritur pasqyron realizimin e pjesshëm të një alokimi të përgjithshëm që është nën cak; ai nuk është matje e verifikuar e shpenzimit për kërkim specifikisht në TIK.

Vlerësimi i objektivit

ASK raporton 76% të personave 16–74 vjeç me së paku aftësi bazë digjitale në vitin 2025, mbi cakun 40%. Kjo vlerë dallon ndjeshëm nga vlerësimi 37,7% në Western Balkans DESI 2025; Aftësitë mbi nivelin bazë dhe financimi i kërkimit mbeten dukshëm më të dobëta. [28, 13]

Ekosistemi i sigurisë kibernetike

Objektivi mbulon dëmet, sjelljen e përdoruesve, praktikat e bizneseve dhe kapacitetet institucionale. Vlerësimi: 2 të arritur, 1 kryesisht, 3 pjesërisht, 7 pa të dhëna të mjaftueshme dhe 2 pa cak.

Tabela 10 Treguesit e sigurisë kibernetike

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO5.1 Dispozitat kryesore të Strategjisë së BE-së për sigurinë kibernetike	50%	8/14 akte nënligjore =57,1%, si proxy; nuk mat drejtpërdrejt dispozitat e strategjisë së BE-së*. [30, 10]	Arritur*
SO5.1.1 Individë me humbje financiare nga incidentet kibernetike	0,3%	Pa matje të re kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna
SO5.1.2 Keqpërdorimi i të dhënave personale ose cenimi i privatësisë	Pa cak	Pa cak 2025 ose 2030 në Aneksin I. [1]	Pa cak
SO5.1.3 Infektim kompjuterik që sjell humbje të dhënash ose kohe	7,5%	Pa matje të re kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna
SO5.1.4 Shmangia e blerjeve online për arsye sigurie	37%	Pa matje të re kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna
SO5.1.5 Njohuria se cookies mund të gjurmojnë veprimtarinë online	55%	Pa matje të re kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna
SO5.1.6 Përdorimi i softuerit kundër gjurmimit	25%	ASK raporton 6,75%, ose 27% të caktuar prej 25%. [77]	Pjesërisht
SO5.1.7 Refuzimi i përdorimit të të dhënave personale për reklamim	Pa cak	Pa cak 2025 ose 2030 në Aneksin I. [1]	Pa cak
SO5.1.8 Ndërmarrje që reklamojnë sipas gjeolokacionit	15%	Pa matje të re kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna
SO5.1.9 Ndërmarrje që gjurmojnë përdoruesit për reklamim të synuar	25%	Pa matje të re kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna

Treguesi	Caku 2025	Evidenca dhe interpretimi	Vlerësimi
SO5.1.10 Ndërmarrje me politikë formale të sigurisë TIK	45%	Pa përqindje kombëtare të krahasueshme. [21, 17]	Pa të dhëna
SO5.2.1 Programe ndërgjegjësimi për sigurinë kibernetike	5	Së paku 2 oferta të identifikueshme të IKAP-it; minimum 40% si proxy*. [5]	Pjesërisht*
SO5.3.1 Rrjeti për mbrojtje publike dhe reagim ndaj fatkeqësive	Jo	Caku 2025 ishte “Jo”; statusi nuk dëshmon ndërtimin e rrjetit*. [1]	Arritur*
SO5.4.1 Zbatimi i kornizës rregullatore kibernetike	Po	KE 2025: 8 nga 14 akte nënligjore; 57,1%. Kapacitetet operative institucionale mbeteshin të nevojshme. [10, 30]	Kryesisht
SO5.4.2 Zbatimi i standardit ndërkombëtar për vlerësimin e rrezikut të sigurisë	Po	Masa përgatitore dhe të menaxhimit të rrezikut; zbatimi i standardit të kërkuar nuk konfirmohet*. [30, 10]	Pjesërisht*

Vlerësimi i objektivit

Anët e forta janë ekzistenca e Ligjit për Sigurinë Kibernetike, një pjesë e akteve zbatuese, CERT-i dhe aktivitetet e para të trajnimit. Anët e dobëta janë kapaciteti operacional, personeli dhe financimi: pjesëmarrësit në tryezë vlerësuan se strukturat kibernetike ende nuk kanë kapacitetin e nevojshëm për zbatim të plotë. Mungesa e të dhënave të rregullta për incidentet dhe praktikët e sigurisë së bizneseve e vështirëson matjen e progresit. [30, 10, 5, 9]

Sfidat kryesore të zbatimit

Përparimi në komponentë të veçantë nuk siguron automatikisht rezultate të përbashkëta. Analiza e zbatimit evidenton gjashtë sfida që duhen trajtuar në mënyrë të koordinuar për periudhën e mbetur të DAK 2030. [9, 14]

Përgjegjësia e shpërndarë dhe koordinimi

Evidenca e zbatimit dhe diskutimi i 10 shtatorit përshkruajnë mandate të paqarta, koordinim jo të rregullt dhe mungesë të raportimit të hollësishëm publik. DAK-u prek shumë institucione; pa një përgjegjësi qendrore, varësitë ndërmjet identitetit, regjistrave, shërbimeve, arsimit dhe sigurisë mund të mbeten të pazgjidhura. Qëndrimet e pjesëmarrësve përbëjnë evidencë cilësore dhe duhen lidhur me vendimet e dokumentuara institucionale. [9, 14]

Vazhdimësia dhe financimi gjatë ciklit jetësor

Projektet kërkojnë mirëmbajtje, përditësime, mbështetje dhe staf edhe pas financimit fillestar. Ndryshimet institucionale dhe paqëndrueshmëria e përshkruar në evidencën e zbatimit rrezikojnë vijueshmërinë. Investimet në platforma, identitet dhe siguri duhet të shoqërohen me përgjegjësi të qëndrueshme, financim shumëvjeçar dhe plane të dorëzimit e mirëmbajtjes. [9, 14]

Kalimi nga krijimi i sistemeve të shërbimi funksional

Rreth 230 shërbime në e-Kosova nuk provojnë që shumica e procedurave përfundojnë online. Po kështu, eID-ja teknike, ofruesit e licencuar të shërbimeve të besuara dhe ligji për sigurinë kibernetike

nuk provojnë përdorim masiv ose gatishmëri operationale. Duhet të maten transaksionet, pranimi nga institucionet, koha e shërbimit, qasja dhe rikuperimi pas ndërprerjeve. [11, 23, 24, 25]

Kapacitetet njerëzore dhe përhapja e përfitimeve

Sipas matjes së harmonizuar të Eurostat-it, bazuar në të dhëna nga ASK, aftësitë së paku bazë tejkalojnë cakun e vitit 2025, por aftësitë mbi nivelin bazë mbeten dukshëm më të ulëta dhe ekziston një mospërputhje e madhe ndërmjet Eurostat-it dhe WB DESI për nivelin bazë. NVM-të gjithashtu kanë intensitet të kufizuar digjital. Pjesëmarrja në trajnim nuk jep automatikisht një matje kompetence; mbështetja duhet të lidhet me detyrat konkrete të punonjësve, produktivitetin e ndërmarrjeve dhe qasjen e grupeve që kanë nevojë për ndihmë. [28, 13, 4, 5]

Të dhënat dhe cilësia e kornizës së treguesve

Dhjetë rreshta nuk kanë të dhëna të mjaftueshme dhe gjashtë nuk kanë cak. Disa tregues të përgjithshëm dhe të detajuar mbivendosen; për specialistët TIK përdoren caqe numerike të ndryshme. Treguesit zëvendësues ndihmojnë monitorimin, por ndryshimet në popullatë, periudhë dhe përkufizim kufizojnë përfundimet. Veçanërisht në sigurinë kibernetike mungon matja e dëmit dhe e praktikave reale. [1, 21, 17]

Përafrimi ligjor dhe përdorimi i përgjegjshëm i teknologjisë

Miratimi i akteve duhet të shoqërohet me zbatim, mbikëqyrje dhe aftësi teknike. Për AI-në duhen qartësuar përdorimet, trajtimi i të dhënave të ndjeshme, prokurimi, kontrolli njerëzor dhe përgjegjësia për gabimet. Pronësia intelektuale, licencimi dhe të drejtat e autorit duhen lidhur me mbështetjen e inovacionit. Kapitulli vijues e trajton të plotë lidhjen e këtyre çështjeve me zhvillimet e BE-së. [7, 30, 10, 9]

Kapitulli 3 Korniza digjitale evropiane në ndryshim dhe Agjenda Digjitale e Kosovës 2030

Qëllimi dhe konteksti evropian

Kosova e miratoi Agjendën Digjitale 2030 në vitin 2023 si kornizën kryesore të politikave për infrastrukturën digjitale, digjitalizimin e bizneseve, shërbimet publike, aftësitë dhe sigurinë kibernetike. Objektivat e saj të përgjithshme mbeten relevante. Megjithatë, mjedisi në të cilin ato duhet të zbatohen ka ndryshuar ndjeshëm. Gjatë kësaj periudhe, Bashkimi Evropian ka miratuar ose ka filluar të zbatojë rregulla të rëndësishme për inteligjencën artificiale, të dhënat, platformat online, identitetin digjital, ndërveprueshmërinë, të dhënat shëndetësore, sigurinë kibernetike dhe infrastrukturën. Ai gjithashtu e ka lidhur më ngushtë politikën digjitale me konkurrueshmërinë, investimet dhe varësinë teknologjike. [1]

Ky kapitull shpjegon si funksionon kjo kornizë evropiane, çfarë ka ndryshuar që nga përgatitja e DAK-ut dhe pse këto ndryshime kanë rëndësi për zbatimin e tij deri më 2030. Ai nuk vlerëson çdo aktivitet të ndërmarrë në kuadër të DAK-ut dhe as nuk supozon se çdo nismë e BE-së kërkon një institucion ose ligj përkatës në Kosovë. Çështja është nëse prioritetet ekzistuese, mekanizmat e qeverisjes dhe kapacitetet zbatuese të Kosovës mund t'i përgjigjen një mjedisi evropian të politikave më të hollësishëm dhe më kërkuar.

Rregulloret e BE-së nuk bëhen automatikisht pjesë e legjislacionit vendor të Kosovës. Rëndësia e tyre buron nga përafrimi, marrëdhëniet ekonomike me tregun e BE-së, pjesëmarrja në programe dhe procesi më i gjerë i integritetit evropian. Direktivat mund të kërkojnë transpozim si pjesë e përafrimit me acquis të BE-së. Në të dyja rastet, përafrimi formal ligjor është vetëm një pjesë e zbatimit. Rregullatorët, organet publike dhe bizneset kanë nevojë edhe për kompetenca, aftësi, sisteme dhe burime për t'i zbatuar rregullat në praktikë.

Organizimi i politikës digjitale evropiane

Nuk ka një dokument të vetëm të BE-së që shërben si ekuivalent i drejtpërdrejtë i DAK 2030. Politika digjitale evropiane organizohet në disa nivele të ndërlidhura. Programi i Politikave të Dekadës Digjitale përcakton drejtimin e përbashkët. Ai vendos caqe për vitin 2030 në aftësi, infrastrukturë, biznese dhe shërbime publike, ndërsa kërkon udhërrëfyes kombëtarë, monitorim vjetor dhe bashkëpunim në projekte që një vend i vetëm nuk mund t'i realizojë lehtë. Programi parashihet të rishikohet në vitin 2027 dhe vlerësimi i Komisionit për vitin 2026 raporton fragmentim të vazhdueshëm dhe zbatim të pabarabartë në Bashkimin Evropian. [31, 32]

Niveli i dytë përbëhet nga legjislacioni detyrues. Rregulloret si Akti për AI-në, Akti për Shërbimet Digjitale, Akti për Tregjet Digjitale, Akti për të Dhënat, korniza e rishikuar e identitetit digjital evropian dhe Akti për Evropën e Ndërveprueshme caktojnë përgjegjësi dhe përcaktojnë të drejta, masa mbrojtëse ose kërkesa teknike. Direktivat, përfshirë NIS2, u kërkojnë shteteve anëtare të vendosin rregulla kombëtare dhe mekanizma mbikëqyrës. Këto instrumente dallojnë për nga fushëveprimi dhe forma juridike. Së bashku, ato gjithnjë e më shumë përcaktojnë mënyrën se si sistemet digjitale projektohen, prokurohen, lidhen dhe mbikëqyren, përtej përcaktimit të ambicieve të përgjithshme. [33, 34, 35, 36, 37, 38, 39]

Niveli i tretë bashkon programet e politikave, financimin dhe infrastrukturën e përbashkët. Programi Evropa Digjitale mbështet kapacitetet e avancuara digjitale dhe vënien e tyre në përdorim; Plani i Veprimit për Kontinentin e AI-së nxit kapacitetet kompjuterike dhe përdorimin e AI-së; hapësirat evropiane të të dhënave dhe infrastruktura e identitetit synojnë të mbështesin shkëmbimin ndërkufitar dhe ndërsektorial. Këto nisma nuk janë të barasvlershme me detyrimet ligjore dhe një investim ose pilot i shpallur nuk dëshmon se një shërbim është funksional. Megjithatë, ato kanë rëndësi sepse BE-ja tani i trajton kapacitetin kompjuterik, qasjen në të dhëna, sigurinë kibernetike dhe aftësitë specialistike si kushte për arritjen e objektivave rregullatore dhe ekonomike. [40, 41, 42]

Niveli i katërt është zbatimi dhe mbikëqyrja. Autoritetet kombëtare, Komisioni Evropian, Zyra për AI-në dhe rrjetet evropiane të rregullatorëve monitorojnë përputhshmërinë në fusha të ndryshme. Raportet e Dekadës Digjitale ndjekin progresin kundrejt udhërrëfyesve, ndërsa zbatimi i DSA-së dhe DMA-së ka kaluar nga përcaktimi i subjekteve dhe përgatitja të hetimit dhe vendimet formale. Qasja evropiane bashkon kështu caktimin e caqeve me përgjegjësinë institucionale, investimet dhe rishikimin. Për Kosovën, kjo strukturë është më e dobishme si referencë analitike sesa si model për t'u riprodhuar në tërësi. [31, 36, 43]

Ndryshimet që nga viti 2023

Ndryshimi më i dukshëm është kalimi nga caqet e përgjithshme digjitale të rregullat dhe mekanizmat e zbatimit. Akti për Qeverisjen e të Dhënave filloi të zbatohet në shtator 2023, DSA-ja u bë përgjithësisht e zbatueshme në shkurt 2024 dhe kontrolluesit e parë të aksesit sipas DMA-së arritën afatin kryesor të përputhshmërisë muajin pasues. Gjatë vitit 2024, BE-ja miratoi Aktin për AI-në, Aktin për Evropën e Ndërveprueshme dhe kornizën e rishikuar të identitetit digjital. Hapësira Evropiane e të Dhënave Shëndetësore hyri në fuqi në vitin 2025, ndërsa Akti për të Dhënat dhe Akti Evropian për Qasshmërinë filluan të zbatoheshin atë vit. Politika e sigurisë kibernetike gjithashtu u zgjerua nga mbrojtja e rrjeteve dhe organizatave thelbësore drejt qëndrueshmërisë së produkteve, shërbimeve financiare dhe zinxhirëve të furnizimit. [44, 35, 36, 37, 45, 46, 47, 48, 49]

Njëkohësisht është zgjeruar përmbajtja e politikës digjitale. Qeverisja digjitale vlerësohet gjithnjë e më shumë përmes ndërveprueshmërisë dhe përfundimit të transaksioneve nga fillimi në fund, jo vetëm përmes numrit të portaleve. Digjitalizimi i bizneseve tani ngre çështje të qasjes në të dhëna, fuqisë së platformave, privatësisë, pronësisë intelektuale dhe varësisë nga ofruesit cloud ose të AI-së. Politika e lidhshmërisë përfshin procedurat e shtrirjes së rrjeteve, cloud-in, përpunimin në skaj të rrjetit dhe kapacitetet kompjuterike, krahas mbulimit me fibër dhe 5G. Politika e aftësive tani përfshin njohuritë për AI-në dhe kapacitetet specialistike, krahas pjesëmarrjes bazë.

BE-ja gjithashtu i ka dhënë më shumë peshë konkurrueshmërisë dhe sovranitetit teknologjik. Politikat e saj synojnë të zgjerojnë përdorimin e AI-së, ndërsa korniza rregullatore trajton rreziqet, sjelljen në treg dhe të drejtat themelore. Propozimet e paraqitura në vitin 2026 për rrjetet digjitale dhe kapacitetet cloud e të AI-së e përforcojnë këtë drejtim, por nuk ishin ligje të miratuara në datën përfundimtare të këtij kapitulli. Ky dallim ka rëndësi për Kosovën: drejtimi i politikave mund të informojë planifikimin, por propozimet në shqyrtim nuk duhet të trajtohen si kërkesa përfundimtare. [50, 51]

Këto zhvillime shpjegojnë pse nevojitet rishikimi i DAK-ut, edhe nëse pesë objektivat e tij mbeten përgjithësisht të përshtatshme. Strategjia u hartua përpara se shumë prej këtyre instrumenteve të hynin në fazën e zbatimit. Rishikimi mund të testojë supozimet mbi të cilat mbështeten objektivat: nëse përgjegjësitë institucionale mbeten të qarta, nëse investimet e planifikuara përfshijnë kostot e

vazhdueshme, nëse përafrimi ligjor shoqërohet me kapacitet zbatues dhe nëse monitorimi ofron evidencë për rezultatet e jo vetëm për aktivitetet. Qëllimi është përditësimi i modelit të zbatimit aty ku nevojitet, jo zëvendësimi i agjendës me një katalog të legjislacionit të ri të BE-së.

AI të dhënat tregjet privatësia dhe pronësia intelektuale

AI-ja ilustron zgjerimin dhe ndryshueshmërinë e kornizës evropiane. Akti për AI-në hyri në fuqi më 1 gusht 2024, me zbatim të fazuar. Ndalimet dhe dispozitat fillestare për njohuritë mbi AI-në filluan të zbatoheshin në shkurt 2025; detyrimet për AI-në me qëllim të përgjithshëm dhe dispozitat e qeverisjes pasuan në gusht 2025. Zbatimi i përgjithshëm në gusht 2026 nuk nënkuptonte se çdo detyrim zbatohet për çdo sistem. Ndryshimet që hynë në fuqi në korrik 2026 i shtynë afatet kryesore për sistemet me rrezik të lartë në dhjetor 2027 për sistemet e Aneksit III dhe në gusht 2028 për sistemet e lidhura me legjislacionin e produkteve të Aneksit I. [33, 52]

Ndryshimet e korrikut 2026 rishikuan edhe trajtimin e njohurive mbi AI-në dhe forcuan pjesë të mbikëqyrjes në nivel të BE-së. Roli i Zyrës për AI-në në raport me modelet me qëllim të përgjithshëm dallon nga përgjegjësitë që lidhen me sistemet që i përdorin këto modele, ndërsa Kodi i Praktikës për AI-në me qëllim të përgjithshëm mbetet instrument vullnetar për përputhshmëri. Prandaj, përafrimi kërkon vëmendje ndaj përdorimit që rregullohet dhe aktorit përgjegjës. Për DAK-un, kjo vlen si për mbështetjen e bizneseve ashtu edhe për administratën publike. Një organ publik që blen një shërbim me AI duhet të kuptojë qëllimin, të dhënat dhe kufizimet e tij, të ofrojë mundësi për kundërshtimin e gabimeve dhe të sigurojë që stafi mund të ushtrojë gjykim. Këto konsiderata nuk nënkuptojnë se një institucion i Kosovës i nënshtrohet automatikisht një detyrimi të caktuar të Aktit për AI-në. [52, 53]

Krahas rregullimit, Plani i Veprimit për Kontinentin e AI-së dhe Strategjia për Përdorimin e AI-së zhvilluan një agjendë më të fortë evropiane për përdorimin e AI-së gjatë vitit 2025. Infrastruktura kompjuterike, fabrikat e AI-së, mjediset e testimit dhe mbështetja për përdorimin në biznese e sektorin publik janë pjesë e kësaj qasjeje. Ato janë programe dhe nisma investimi, jo dëshmi se të gjitha kapacitetet e shpallura janë funksionale. Rëndësia e tyre për DAK-un qëndron te kushtet për përdorim të dobishëm. Për një ekonomi më të vogël, qasja në shërbime të përshtatshme, ndërmjetës të aftë dhe ekspertizë sektoriale mund të ketë më shumë rëndësi sesa riprodhimi i ambicieve infrastrukture të shteteve më të mëdha anëtare. [40, 54]

Politika e të dhënave trajton një tjetër pengesë për përdorimin e teknologjisë. Akti për Qeverisjen e të Dhënave, i miratuar përpara DAK-ut, filloi të zbatohet në shtator 2023; Akti për të Dhënat, i miratuar më pas, përgjithësisht filloi të zbatohet në shtator 2025. I pari përcakton mekanizma për ripërdorimin e të dhënave publike të mbrojtura, ndërmjetësit e të dhënave dhe altruizmin e të dhënave. I dyti trajton, ndër të tjera, qasjen në të dhënat e produkteve të lidhura dhe kalimin ndërmjet shërbimeve të përpunimit të të dhënave. Rëndësia e tyre nuk qëndron në hapjen e të gjitha të dhënave. Ajo qëndron në faktin se qasja dhe ripërdorimi varen nga të drejta, përgjegjësi dhe masa mbrojtëse të përcaktuara. [44, 34]

Hulumtimi i Coche, Kolk dhe Dekker për shkëmbimin e të dhënave në sektorin financiar identifikon tensione lidhur me privatësinë, sigurinë, kontrollin dhe interesat e biznesit; ai nuk vlerëson efektet e mëvonshme të Aktit për të Dhënat. Për Kosovën, mesazhi relevant është se qasja formale nuk i bën të dhënat automatikisht të dobishme ekonomikisht. Cilësia, kushtet kontraktuale dhe përshtatshmëria me proceset e biznesit ndikojnë në mundësinë e përfitimit të ndërmarrjeve më të vogla. [55]

Mbrojtja e të dhënave personale është ndërlidhur më ngushtë me AI-në dhe përdorimin e të dhënave. GDPR-ja i paraprin DAK-ut, por parime si kufizimi i qëllimit, minimizimi i të dhënave dhe llogaridhënia janë më të vështira për t'u zbatuar në AI-në gjenerative, analizat e kontraktuara te palët e jashtme dhe regjistrat e ndërlidhur. Bordi Evropian për Mbrojtjen e të Dhënave përfundoi në Opinionin 28/2024 se anonimiteti i një modeli të AI-së duhet të vlerësohet rast pas rasti; trajnimi me të dhëna personale nuk e bën modelin automatikisht anonim. Organet publike dhe bizneset duhet të vlerësojnë rreziqet e identifikimit, bazën ligjore dhe ushtrimin e të drejtave individuale. [56, 57]

Pronësia intelektuale paraqet një çështje të lidhur me kapacitetet e bizneseve. Një studim i EUIPO-s dhe Zyrës Evropiane të Patentave i vitit 2025 gjeti se 9,74 për qind e NVM-ve në mostrën e BE-së zotëronin patentë, markë tregtare ose dizajn të regjistruar, krahasuar me 49,01 për qind të ndërmarrjeve të mëdha. Të dhënat mbulojnë periudhën 2013–2022, përjashtojnë të drejtën e autorit dhe nuk përshkruajnë Kosovën. Megjithatë, ato ilustronë pse ndërmarrjet që përdorin mjete digjitale kanë nevojë për mbështetje praktike për të mbrojtur markat, dizajnet, softuerin dhe përmbajtjen origjinale, si dhe për të respektuar licencat dhe të drejtat e palëve të treta. [58]

AI-ja gjenerative e bën këtë nevojë më të menjëhershme. Akti për AI-në kërkon që ofruesit e modeleve me qëllim të përgjithshëm të mbajnë një politikë për respektimin e legjislacionit të BE-së për të drejtën e autorit dhe të publikojnë një përmbledhje mjaftueshëm të hollësishme të përmbajtjes së trajnimit. EUIPO gjithashtu identifikon rezervimin e të drejtave, licencimin dhe identifikimin e përmbajtjes së gjeneruar si çështje qendrore. Rregullat nuk e zgjidhin pronësinë e çdo rezultati të krijuar me ndihmën e AI-së. Për DAK-un, ato mbështesin lidhjen e asistencës teknike për NVM-të me këshillim të qasshëm për licencat, kontratat, materialet e trajnimit dhe përdorimin komercial. [59, 60]

Edhe korniza e platformave ka kaluar në fazën e zbatimit. DSA-ja u bë përgjithësisht e zbatueshme në shkurt 2024 dhe kontrolluesit e parë të aksesit sipas DMA-së arritën afatin kryesor të përputhshmërisë në mars 2024. Vendimet e Komisionit kundër Apple dhe Meta në prill 2025 tregojnë se zbatimi ka kaluar përtej përcaktimit të subjekteve, megjithëse ato nuk përbëjnë rezultate përfundimtare gjyqësore ose dëshmi të përfitimeve në të gjithë ekonominë. Hulumtimet për kodet e sjelljes sipas DSA-së gjithashtu ngrenë pyetje për pjesëmarrjen dhe llogaridhënien. Kosova duhet ta dallojë miratimin e rregullave të krahasueshme nga kapaciteti për të hetuar ankesat dhe për të mbajtur mbikëqyrje të vazhdueshme. [35, 36, 43, 61]

Konkurrueshmëria, varësia strategjike dhe thjeshtimi rregullator tashmë shoqërojnë këto çështje. Akti i propozuar për Rrjetet Digjitale dhe Akti për Zhvillimin e Cloud-it dhe AI-së mbeten propozime, ashtu si paketa më e gjerë omnibus digjitale. Ato tregojnë drejtimin e politikave, jo kërkesa përfundimtare ose heqjen e masave ekzistuese mbrojtëse. Megjithatë, Kosovës i nevojitet kapaciteti për t'i ndjekur ndryshimet dhe për të trajtuar varësinë nga furnitorët kur ajo kufizon kalimin te ofrues të tjerë, kontrollin mbi të dhënat ose përballueshmërinë afatgjatë. [50, 51, 62]

Shërbimet publike të ndërveprueshme identiteti dhe shëndetësia

Objekti i DAK-ut për shërbimet publike tashmë përmban parimin e ofrimit të të dhënave vetëm një herë. Zhvillimet evropiane që nga miratimi i tij i bëjnë më konkrete pasojat organizative të këtij parimi. Sipas Aktit për Evropën e Ndërveprueshme, vlerësimet e detyrueshme filluan në janar 2025 për kërkesa të caktuara detyruese që ndikojnë në shërbimet publike digjitale transevropiane. Kjo nuk është kërkesë për të vlerësuar çdo blerje vendore të teknologjisë. Ajo pasqyron faktin se zgjedhjet ligjore dhe organizative, krahas projektimit teknik, mund të krijojnë pengesa për shkëmbimin. [63, 37]

Sistemi Teknik i Parimit Vetëm Një Herë ofron një shembull të lidhur. Infrastruktura e tij bazë u vu në funksion në dhjetor 2023 për të mbështetur shkëmbimin ndërkufitar të dëshmimeve për procedurat përkatëse. Vënia në funksion e kësaj infrastrukture nuk dëshmoi se çdo autoritet kompetent ishte i lidhur ose se çdo procedurë funksiononte nga fillimi në fund. Për Kosovën, ky dallim është veçanërisht i dobishëm. Qytetari nuk duhet të kompensojë fragmentimin institucional duke bartur të njëjtin informacion ndërmjet zyrave, por heqja e kësaj barre kërkon regjistra burimorë të besueshëm dhe bazë ligjore të dakorduar për shkëmbim. Një ndërfaqe nuk mund të zgjidhë të dhëna kundërthënëse ose autoritetin e paqartë mbi të dhënat. [41]

Bashkëpunimi i Estonisë me fqinjët nordikë ilustron këto varësi. Studimi i Hardy-t, i bazuar në intervista, gjen se ndërveprueshmëria ndërkufitare kërkon punë të vazhdueshme institucionale dhe diplomatike edhe kur teknologjia është e pjekur. Shembulli nuk sugjeron se Kosova mund të riprodhojë të njëjtin rezultat thjesht duke përdorur një platformë estoneze. Legjislacioni kombëtar, praktika administrative, burimet dhe marrëveshjet e bashkëpunimit mbeten vendimtare. [64]

Identiteti digjital shton një komponent të përbashkët. Korniza e rishikuar e BE-së hyri në fuqi në maj 2024, ndërsa shtetet anëtare pritët të ofrojnë Kuletat Evropiane të Identitetit Digjital deri në fund të vitit 2026. Rregulloret zbatuese përcaktojnë kërkesa për funksionalitetin, ndërfaqet dhe certifikimin. Për DAK-un, identiteti duhet të vlerësohet përmes transaksioneve: nëse shërbimet e pranojnë kredencialin, nëse të dhënat burimore janë të besueshme, nëse përdoruesit mund ta rikthejnë qasjen dhe nëse ekzistojnë mjete juridike. Ngjashmëria teknike nuk do të siguronte vetvetiu njohjen evropiane, e cila varet nga mekanizmat përkatës ligjorë dhe të bashkëpunimit. [45, 38, 65]

Hapësira Evropiane e të Dhënave Shëndetësore hyri në fuqi në mars 2025, por kërkesat e saj zbatohen në faza. Kategoritë prioritare për përdorim parësor, përfshirë përmbledhjet e pacientëve dhe recetat elektronike, si dhe shumica e dispozitave për përdorim dytësor, janë paraparë për vitin 2029; kategori të tjera pasojnë më 2031. Ajo ende nuk është një sistem plotësisht funksional të cilit Kosova mund t'i bashkohet thjesht. Rëndësia e saj qëndron te përgatitjet e nevojshme: të dhëna të strukturuara, terminologji e njëtrajtshme, identifikim i besueshëm i pacientëve, qasje e sigurt dhe përgjegjësi e qartë. Prandaj, synimi i DAK-ut për dosjet shëndetësore ka të bëjë me organizimin klinik dhe qeverisjen e të dhënave, krahas një llogarie online. [46, 1]

Findata në Finlandë ofron një shembull me fushëveprim të përcaktuar. Raporti i saj vjetor për vitin 2024 përshkruan një autoritet që menaxhon lejet dhe koordinon qasjen e sigurt në të dhënat shëndetësore e sociale sipas legjislacionit kombëtar. Ky vetëvlerësim institucional nuk dëshmon zbatim të përfunduar të EHDS-së, por tregon funksionet dhe burimet që nevojiten pas një hapësire të të dhënave shëndetësore. Ai nuk përbën automatikisht argument për krijimin e një autoriteti të njëjtë në Kosovë. [66]

Këto zhvillime u japin më shumë peshë bazave të përbashkëta administrative. Aplikacionet mund të prokurohen më shpejt sesa institucionet mund të harmonizojnë regjistrat, të caktojnë përgjegjësitë ose të ndryshojnë procedurat. Administrata sipas parimit vetëm një herë ka edhe kufij të interesit publik: ripërdorimi i të dhënave nuk autorizon qarkullim të pakufizuar në të gjithë qeverinë. Qëllimi dhe autorizimi për një shkëmbim, si dhe regjistrimi i qasjes, mbeten thelbësorë. Ndërveprueshmëria dhe privatësia duhet të vlerësohen së bashku.

Qëndrueshmëria kibernetike dhe infrastruktura digjitale

Politika evropiane e sigurisë kibernetike tani trajton disa nivele të ndërlidhura. Direktiva për Rrjetet dhe Sistemet e Informacionit (BE) 2022/2555 (NIS2), e miratuar përpara DAK-ut, arriti afatin e transpozimit në BE në tetor 2024. Akti për Qëndrueshmërinë Kibernetike, i miratuar më pas, vendos kërkesa për sigurinë e produkteve, përfshirë përgjegjësitë gjatë ciklit jetësor. Detyrimet e tij të raportimit fillojnë më 11 shtator 2026, dy ditë pas datës përfundimtare të këtij kapitulli, ndërsa kërkesat kryesore zbatohen nga dhjetori 2027. Trajtimi i këtyre fazave të ardhshme si tashmë funksionale do ta shtrembëronte bazën e krahasimit. [39, 47]

Dallimi ndërmjet sigurisë organizative dhe asaj të produkteve ka rëndësi për DAK-un. Mekanizmat e reagimit ndaj incidenteve nuk mund të kompensojnë softuerin pa mbështetje, ndërsa produktet e sigurta nuk mund të kompensojnë kontrollet e dobëta të qasjes ose mungesën e procedurave të rikuperimit. Prokurimi i lidh këto nivele: zgjedhja e furnitorit përcakton edhe qasjen në përditësime, informacion për cenueshmëritë dhe mbështetje. Prandaj, shpenzimet për sigurinë kibernetike janë pjesë e kostos së ofrimit të një shërbimi digjital, jo vetëm e buxhetit të një autoriteti të specializuar.

Akti për Solidaritetin Kibernetik, në fuqi që nga shkurti 2025, shton mekanizma për përgatitje dhe reagim të koordinuar. Akti për Qëndrueshmërinë Operacionale Digjitale (DORA), i zbatueshëm në BE që nga janari 2025, trajton qëndrueshmërinë operacionale në financa, përfshirë rrezikun nga palët e treta të TIK-ut. Asnjëri nuk krijon të drejtë automatike për ndihmë nga BE-ja ose detyrim të përgjithshëm vendor për Kosovën. Rëndësia për sektorin financiar mund të lindë nga marrëdhëniet brenda grupeve të BE-së, ofrimi i shërbimeve ose kontratat; detyrimet konkrete kërkojnë vlerësim rast pas rasti. Megjithatë, këto instrumente zgjerojnë pyetjet që mund të shtrohen për varësinë nga zinxhiri i furnizimit dhe kapacitetin e rikuperimit. [67, 48]

Evidenca institucionale e vetë Kosovës mbetet e rëndësishme. Raporti i Komisionit për vitin 2025 kërkoj mekanizma më të fortë operacionale të sigurisë kibernetike dhe identifikoi masa zbatuese të papërfunduara. Ai përshkroi gjithashtu kufizime të burimeve të rregullatorit të telekomunikacionit. Këto janë gjetje të një periudhe të caktuar, jo dëshmi se të njëjtat boshllëqe vazhdonin të pandryshuara në shtator 2026. Ato identifikojnë çështje për verifikim: personelin, procedurat operative dhe aftësinë për të përdorur kompetencat ligjore, përtej ekzistencës së legjislacionit. [10]

Politika e lidhshmërisë paraqet një sfidë të ngjashme zbatimi. Akti për Infrastrukturën Gigabit, plotësisht i zbatueshëm nga 12 maji 2026, trajton kostot e shtrirjes, qasjen në infrastrukturën fizike dhe koordinimin administrativ. Për objektivat e DAK-ut për infrastrukturën fikse dhe mobile, kjo tërheq vëmendjen te pengesat që nuk zgjidhen vetëm me caqe mbulimi. Lejet, informacioni për infrastrukturën dhe koordinimi ndërmjet organeve publike mund të ndikojnë në efikasitetin e zgjerimit të rrjeteve. [68]

Fibra, 5G-ja, cloud-i dhe kapacitetet e përpunimit në skaj të rrjetit janë gjithashtu burime, vlera e të cilave varet nga cilësia dhe përdorimi i shërbimit. Mbulimi nuk dëshmon vetvetiu përbalueshmëri, besueshmëri ose përdorim nga bizneset. Projektet më të mëdha kompjuterike ngrejnë edhe çështje të energjisë elektrike, lidhshmërisë dhe shpenzimeve operative. Në vlerësimin e DAK-ut, ambicia infrastrukture dhe kapaciteti institucional i përkasin së njëjtës analizë, përfshirë aftësinë për të menaxhuar kontratat dhe për t'i mirëmbajtur shërbimet pas investimit fillestar.

Aftësitë përfshirja dhe besimi

Evidenca evropiane vazhdon të tregojë se disponueshmëria teknike është matje e paplotë e përfshirjes digjitale. Të dhënat e Eurostat-it për vitin 2025, të publikuara më 2026, tregojnë se 60% e personave 16–74 vjeç kishin së paku aftësi bazë digjitale. Pjesa ishte 82% tek ata me nivel të lartë të arsimit formal dhe 38% tek ata me nivel të ulët. Ky tregues nxirret nga aktivitetet digjitale të raportuara dhe jo nga një provim i drejtpërdrejtë i kompetencës. Ai përshkruan BE-në, jo Kosovën, por tregon pse lidhshmëria e gjerë mund të bashkëjetojë me pabarazi të konsiderueshme në përdorim. [69]

Unioni i Aftësive, i nisur në vitin 2025, e vendos zhvillimin e aftësive në agjendën më të gjerë të konkurrueshmërisë. Pabarazia gjinore mbetet relevante në fuqinë punëtore specialistike: gratë përbënin 19,5% të specialistëve të TIK-ut në BE në vitin 2025. Për DAK-un, dallimi ndërmjet pjesëmarrjes së përgjithshme digjitale dhe ofertës së fuqisë punëtore specialistike ka rëndësi. Më shumë të diplomuar në TIK nuk do të dëshmonin vetvetiu se njerëzit me arsim të kufizuar mund të përdorin shërbimet thelbësore ose se gratë kanë qasje të barabartë në punësimin digjital. [70, 71]

Njohuritë për AI-në shtojnë një dimension tjetër, pavarësisht ndryshimeve në trajtimin e tyre rregullator gjatë vitit 2026. Pjesëmarrja në trajnim nuk dëshmon se një punonjës mund të dallojë një rezultat të pabesueshëm ose të vendosë kur nevojitet shqyrtim njerëzor. Për administratën publike, kompetenca përfshin edhe kuptimin e kufijve të një mjeti dhe përgjegjësisë që lidhet me përdorimin e tij. Vlerësimi relevant ka të bëjë me lidhjen ndërmjet të nxënit dhe detyrave reale, jo me supozimin se çdo punonjës ka nevojë për të njëjtin kurs. [52]

Qasshmëria dhe mbrojtja e fëmijëve e bëjnë më të qartë kuptimin e cilësisë së shërbimit. Akti Evropian për Qasshmërinë filloi të zbatohet për produktet dhe shërbimet e mbuluara në qershor 2025. Udhëzimet e Komisionit të korrikut 2025 për mbrojtjen e të miturve ofrojnë referencë për zbatimin e detyrimeve të DSA-së; ato nuk përbëjnë ligj të veçantë përgjithësisht detyrues ose dëshmi automatike të përputhshmërisë. Këto zhvillime e forcojnë arsyetimin analitik për shqyrtimin e projektimit, lehtësisë së përdorimit dhe masave mbrojtëse krahas qasjes. Ato nuk vendosin detyrime të njëjta vendore në Kosovë. [49, 72]

Për objektivat e DAK-ut për aftësitë e popullsisë dhe shërbimet publike, përfshirja është një provë praktike e zbatimit. Një procedurë online mund t'ia ulë barrën një grupi, ndërsa t'ua rrisë atyre që kanë nevojë për ndihmë, përdorin gjuhë tjetër ose nuk mund ta përdorin ndërfaqen. Besimi varet nga mundësia e përdoruesve për të kuptuar një vendim, për të korrigjuar informacionin e pasaktë, për të marrë ndihmë njerëzore dhe për të ditur si përdoren të dhënat e tyre. Numri i shërbimeve dhe regjistrimeve nuk i mat këto rezultate.

Kosova dhe integrimi evropian e rajonal

Plani i Rritjes për Ballkanin Perëndimor, i miratuar në nëntor 2023, e lidh integrimin më të afërt ekonomik me reformat dhe mbështetjen financiare. Agjenda e Reformave e Kosovës u miratua nga Komisioni në tetor 2024. Piketat e saj të publikuara përfshijnë shërbimet publike digjitale, identitetin, lidhshmërinë dhe sigurinë kibernetike. Këto zotime krijojnë një kontekst më të përcaktuar zbatimi për DAK-un, por miratimi i një agjende nuk konfirmon se piketat e saj janë përmbushur ose se fondet përkatëse janë disbursuar. [73, 23]

Pjesëmarrja në Evropën Digjitale ofron një kanal tjetër. Kosova është e asociuar në program, ndërsa qasja në veprime të veçanta mbetet subjekt i kushteve të thirrjeve dhe, për kapacitete të caktuara, kufizimeve të sigurisë. Asociimi mund të krijojë mundësi bashkëpunimi; ai nuk dëshmon pranueshmëri për çdo projekt ose burime për të përgatitur dhe mbajtur pjesëmarrjen. Kapaciteti administrativ, partneritetet dhe çdo bashkëfinancim i kërkuar ndikojnë në vlerën praktike të kësaj qasjeje. [42]

Plani i Veprimit i Tregut të Përbashkët Rajonal për periudhën 2025–2028, i nënshkruar në tetor 2024, ofron një kontekst shtesë rajonal të politikave. Bashkëpunimi mund të ofrojë përmasa të dobishme për të nxënëit e përbashkët dhe qasje të përshtatshme ndërmjet vendeve, por zotimet rajonale, pjesëmarrja në programet e BE-së dhe zbatimi vendor janë procese të dallueshme. Vlera e tyre për DAK-un varet nga lidhja me të njëjtat institucione përgjegjëse dhe prioritetet zbatimi, në vend të krijimit të zotimeve paralele me raportim të veçantë dhe pa marrëdhënie të qartë operative. [74]

Vlerësimi më i fundit i Komisionit për vendin, i disponueshëm për këtë shqyrtim dhe i publikuar në nëntor 2025, identifikoi punë të nevojshme në përafrim dhe zbatim në komunikimet elektronike, rregullimin e platformave, ndërveprueshmërinë, AI-në dhe sigurinë kibernetike. Periudha e tij e raportimit përfundoi në shtator 2025. Profili i OECD-së i qershorit 2026 ofron material shtesë vlerësimi, por data e publikimit nuk i kthen të gjitha vëzhgimet bazë në matje të atij muaji. Asnjëri burim nuk mbështet një gjykim të përgjithshëm për pozitën e Kosovës në datën përfundimtare të kapitullit në shtator 2026. Ato ofrojnë bazë të dokumentuar për verifikimin e progresit të mëvonshëm me institucionet dhe përdoruesit e shërbimeve. [10, 75]

Përfundim

Pesë objektivat e DAK-ut mbeten mjaftueshëm të gjera për të përfshirë zhvillimet kryesore evropiane të shqyrtuara në këtë kapitull. Nevoja për rishikim lind sepse përmbajtja dhe kushtet e zbatimit janë bërë më të përcaktuara. Digjitalizimi i shërbimeve publike tani varet nga regjistrat e ndërveprueshëm, identiteti i besueshëm dhe qeverisja efektive e të dhënave. Digjitalizimi i bizneseve gjithnjë e më shumë përfshin qasjen në të dhëna, përdorimin e përgjegjshëm të AI-së, privatësinë, pronësinë intelektuale dhe kushtet e varësisë së ndërmarrjeve nga ofruesit e platformave, cloud-it dhe softuerit. Siguria kibernetike shtrihet te institucionet, produktet, furnitorët dhe shërbimet thelbësore. Përfshirja duhet të vlerësohet përmes aftësisë së njerëzve për të përfunduar transaksione dhe për të ushtruar të drejtat, jo vetëm përmes qasjes ose numrit të shërbimeve.

Qeverisja është kushti i menjëhershëm për t’iu përgjigjur këtyre ndryshimeve në mënyrë koherente. DAK-u parashikon monitorim qendror, raportim vjetor dhe vlerësim periodik. Evidenca paraprake e mbledhur për këtë vlerësim tregon se mekanizmi qendror i koordinimit nuk ka mbetur funksional si forum i rregullt drejtimi dhe llogaridhënieje. Nëse kjo konfirmohet, problemi nuk është thjesht mungesa e një komiteti tjetër. Pa një organ aktiv që shqyrton evidencën, cakton përgjegjësitë dhe zgjidh varësitë ndërmjet institucioneve, projektet e veçanta mund të avancojnë pa prodhuar rezultatet e përbashkëta që kërkon agjenda. Prandaj, një rishikim i besueshëm duhet të trajtojë funksionimin e mbikëqyrjes politike, koordinimit teknik dhe raportimit publik për periudhën e mbetur të strategjisë. [1, 9]

Përafrimi ligjor gjithashtu ka nevojë për një proces më të përshtatshëm ndaj ndryshimeve. Kosova duhet të ndjekë legjislacionin e miratuar së fundmi në BE, standardet e zbatimit dhe ndryshimet pasuese, duke vendosur çfarë duhet të transpozohet, të përafrohet ose të trajtohet përmes praktikës sektoriale. Kjo punë nuk mund të matet vetëm me numrin e akteve ligjore të miratuara. Rregullatorët

dhe institucionet zbatuese kanë nevojë për staf, procedura, njohuri teknike dhe mjete zbatimi. Ritmi i ndryshimeve në AI dhe në politikat e të dhënave kërkon gjithashtu institucione që mund të rishikojnë udhëzimet dhe planet e zbatimit pa pritur një cikël të ri të plotë strategjik.

Aftësitë janë pjesë e të njëjtit kapacitet zbatues. Njohuritë e përgjithshme digjitale mbeten të rëndësishme, por korniza evropiane tani kërkon kompetenca më të specializuara në vlerësimin e AI-së, sigurinë kibernetike, mbrojtjen e të dhënave, ndërveprueshmërinë, prokurimin dhe pronësinë intelektuale. Institucionet publike duhet të jenë në gjendje të veprojnë si blerës dhe mbikëqyrës të informuar të teknologjisë, ndërsa bizneset dhe qytetarët kanë nevojë për mbështetje të qasshme për t'i përdorur sistemet digjitale në mënyrë të sigurt dhe produktive. Trajnimi duhet të lidhet me funksionet reale dhe të matet përmes ndryshimeve në praktikë, jo vetëm me shifra pjesëmarrjeje.

Së fundi, sovraniteti teknologjik duhet të kuptohet në terma praktikë dhe jo absolutë. Kosova nuk mundet dhe nuk ka nevojë të prodhojë çdo komponent të infrastrukturës së saj digjitale. Megjithatë, ajo mund të ulë varësinë e shmangshme duke ruajtur kontrollin mbi të dhënat kritike, duke shmangur varësinë e panevojshme nga një furnitor, duke zbatuar standarde të hapura dhe të ndërveprueshme aty ku është e përshtatshme, duke diversifikuar ofruesit thelbësorë dhe duke ruajtur kapacitetin për të operuar e siguruar sistemet publike. Këto konsiderata e lidhin konkurrueshmërinë me qëndrueshmërinë dhe llogaridhënien publike.

Rishikimi nuk duhet ta zëvendësojë DAK-un me një listë instrumentesh të reja të BE-së. Qëllimi i tij është të ruajë drejtimin e dobishëm të agjendës, duke përditësuar mekanizmat që e bëjnë të mundur zbatimin: qeverisjen, kapacitetet ligjore dhe rregullatore, aftësitë, financimin, infrastrukturën e sigurt dhe rezultatet e matshme. Kjo do ta mbante strategjinë të lidhur me rrugën e integritetit evropian të Kosovës, pa e trajtuar përafrimin formal si dëshmi të zbatimit.

Kapitulli 4 Rekomandime për zbatimin dhe përditësimin e DAK 2030

Gjetjet e vlerësimit tregojnë se DAK2030 ka shënuar progres në infrastrukturën digjitale, zgjerimin e shërbimeve elektronike dhe zhvillimin e ekosistemit të inovacionit. Megjithatë, përmbushja e objektivave deri më 2030 kërkon qeverisje më të qartë, financim të qëndrueshëm dhe një sistem të rregullt të matjes dhe raportimit. Prioritetet e evidentuara në diskutimin e gjetjeve preliminare dhe në analizën e raportit duhet të përkthehen në masa konkrete, me institucione përgjegjëse dhe rezultate të verifikueshme.

Rekomandohet që pesë objektivat strategjike të DAK-ut të ruhen, ndërsa objektivat specifike, treguesit dhe plani i veprimit të përditësohen për periudhën e mbetur deri më 2030. Përditësimi duhet të adresojë boshllëqet e identifikuara në zbatim dhe zhvillimet e legjislacionit digjital të BE-së, duke i përshtatur ato me kapacitetet dhe nevojat e Kosovës.

4.1 Përmirësimi i qeverisjes dhe llogaridhënies

Qeveria duhet të përcaktojë shprehimisht institucionin udhëheqës për zbatimin e DAK-ut dhe ndarjen e përgjegjësisë ndërmjet ministrive, agjencive dhe rregullatorëve. Kjo është veçanërisht e rëndësishme pas ndryshimeve institucionale dhe bartjes së kompetencave. Për çdo objektiv dhe tregues duhet të caktohet një institucion përgjegjës për rezultatin, krahas institucioneve që kontribuojnë në zbatim ose sigurojnë të dhënat. Idealisht, marrë parasysh numrin e akterëve të involvuar, DAK2030 do të duhej të qeverisej nga Kryeministria.

Struktura drejtuese e DAK-ut duhet të funksionojë si mekanizëm i rregullt vendimmarrjeje. Rekomandohen takime tremujore për shqyrtimin e progresit, pengesave dhe realizimit buxhetor. Vendimet duhet të përcaktojnë masat korrigjuese, institucionin përgjegjës dhe afatin e zbatimit. Çështjet që nuk zgjidhen në nivel teknik duhet t'i paraqiten Qeverisë.

Konsultimi me sektorin privat, universitetet dhe shoqërinë civile duhet të bëhet pjesë e ciklit vjetor të monitorimit. Organizata si STIKK, ITP Prizren (përfshirë DIG-4K) dhe Venture UP mund të kontribuojnë me evidencë nga bizneset, programet e trajnimit dhe projektet e inovacionit. Përgjegjësia për statistikën kombëtare dhe raportimin zyrtar duhet të mbetet te institucionet publike kompetente.

4.2 Matja dhe publikimi i detyrueshëm i të gjithë treguesve

Mungesa e të dhënave duhet të trajtohet si mangësi e sistemit të zbatimit. Rekomandohet përcaktimi dhe detyrimi i institucioneve për të siguruar matjen, dorëzimin dhe publikimin e të dhënave për secilin tregues që kanë në përgjegjësi.

Detyrimi duhet të mbulojë të gjithë treguesit ekzistues dhe ata që shtohen gjatë rishikimit. Kur një tregues kërkon anketë kombëtare, institucioni përgjegjës duhet të bashkëpunojë me Agjencinë e Statistikave të Kosovës (ASK) për metodologjinë dhe financimin. Kur të dhënat ekzistojnë në regjistra administrativë, institucionet duhet të organizojnë nxjerrjen dhe kontrollin e tyre të rregullt.

Për çdo tregues duhet të miratohet një fletë metodologjike, e cila përmban:

- përkufizimin, njësinë e matjes dhe formulën e llogaritjes;

- popullatën që mbulohet, numëruesin dhe emëruesin;
- vlerën bazë dhe vitin përkatës;
- cakun për vitin 2030 dhe piketat ndërmjetëse;
- burimin e të dhënave dhe institucionin përgjegjës;
- shpeshtësinë e matjes dhe afatin e publikimit;
- kufizimet metodologjike dhe procedurën për korrigjimin e të dhënave.

ASK-ja duhet të koordinojë harmonizimin statistikor me metodologjitë evropiane, ndërsa ARKEP-i, institucionet përgjegjëse për shërbimet digjitale, IKAP-i dhe institucionet sektoriale duhet të sigurojnë matjet brenda fushëveprimit të tyre. Të dhënat nga projekte ose mostra të kufizuara duhet të identifikohen qartë dhe të mos paraqiten si rezultate përfaqësuese për të gjithë Kosovën.

Rezultatet duhet të jenë të disponueshme në një faqe të përbashkët të monitorimit, me seri historike, shpjegime metodologjike dhe skedarë të shkarkueshëm në formate të hapura. Publikimi duhet të mbrojtë të dhënat personale, konfidencialitetin statistikor dhe informacionin e ndjeshëm të sigurisë.

Për treguesit pa matje, institucioni përgjegjës duhet të paraqesë një plan për mbledhjen e të dhënave, me afat dhe buxhet. Statusi “pa të dhëna” duhet të shoqërohet me këtë shpjegim. Deri në fund të vitit 2027 duhet të synohet mbulimi metodologjik i të gjithë treguesve dhe realizimi i matjes së parë për boshllëqet ekzistuese.

4.3 Plotësimi i caceve dhe objektivave që mungojnë

Gjashtë tregues të identifikuar në vlerësim nuk kanë cak të përcaktuar për vitin 2025 ose 2030. Rishikimi i Aneksit I duhet t’i trajtojë këta tregues në mënyrë të veçantë. Caket duhet të mbështeten në matjen bazë, nevojat sektoriale dhe burimet e nevojshme për arritjen e tyre.

Treguesi	Plotësimi i rekomanduar
SO3.4.2 – Punonjësit publikë me aftësi të avancuara digjitale	Të përcaktohet niveli i kërkuar i kompetencës dhe të matet përqindja e punonjësve që e demonstrojnë atë. Caku 2030 të lidhet me nevojat e administratës, me një nëntregues për pozitat që kërkojnë domosdoshmërisht aftësi të avancuara.
SO4.2.1 – Të diplomuarit në shkencë dhe teknologji	Të përcaktohen fushat dhe nivelet e arsimit që përfshihen, vlera bazë dhe caku i rritjes deri më 2030, duke marrë parasysh kërkesën e tregut të punës.
SO4.2.2 – Të diplomuarit në STEM	Të vendoset cak i matshëm dhe ndarje sipas gjinisë e fushës së studimit. Të sqarohet mbivendosja me SO4.2.1, në mënyrë që rezultatet të mos numërohen dy herë si arritje të ndryshme.
SO4.5.1 – Shpenzimet e bizneseve TIK për kërkim dhe zhvillim	Të krijohet seri e rregullt statistikore për shpenzimet e realizuara. Caku 2030 të shprehet në vlerë monetare dhe, sipas metodologjisë së miratuar, si pjesë e aktivitetit ekonomik të sektorit.
SO5.1.2 – Individët që kanë përjetuar keqpërdorim të të dhënave personale ose shkelje të privatësisë	Të përcaktohet cak për uljen e përhapjes së dëmit, i matur përmes anketave të krahasueshme. Numri i ankesave administrative të raportohet veçmas, pasi rritja e raportimit mund të pasqyrojë ndërgjegjësim dhe qasje më të mirë në mjete juridike.
SO5.1.7 – Individët që nuk lejojnë përdorimin e të dhënave personale për reklamim	Të rishikohet drejtimi i dëshiruar i treguesit. Objektivi duhet të lidhet me zgjedhjen e informuar dhe mundësinë reale për të ushtruar të drejtat. Përqindja e refuzimit të reklamimit duhet të interpretohet si sjellje e përdoruesve, jo automatikisht si sukses ose dështim.

Përveç plotësimit të caqeve, rekomandohet shtimi ose konkretizimi i objektivave specifike për:

- **përdorimin e përgjegjshëm të inteligjencës artificiale**, me vlerësim të rrezikut, mbikëqyrje njerëzore dhe kapacitete institucionale;
- **qeverisjen dhe ndërveprueshmërinë e të dhënave**, përfshirë cilësinë e regjistrave dhe zbatimin praktik të parimit “vetëm një herë”;
- **qasshmërinë dhe përfshirjen digjitale**, duke matur mundësinë reale të grupeve të ndryshme për të përfunduar shërbimet;
- **qëndrueshmërinë operationale dhe sigurinë e furnitorëve**, përfshirë rikuperimin pas incidenteve dhe mirëmbajtjen e produkteve digjitale;
- **mbrojtjen e të drejtave në mjedisin digjital**, përfshirë privatësinë, ankesat ndaj shërbimeve online dhe përdorimin e ligjshëm të përmbajtjes e softuerit.

Këto objektiva duhet të integrohen brenda pesë fushave ekzistuese të DAK-ut dhe të shoqërohen me masa, financim dhe tregues të përcaktuar.

4.4 Lidhja e financimit me rezultatet

Plani i përditësuar i veprimit duhet të përmbajë koston e secilës masë, burimin e financimit dhe institucionin përgjegjës. Buxheti duhet të përfshijë mirëmbajtjen, përditësimet e sigurisë, licencat dhe personelin gjatë gjithë ciklit të përdorimit të sistemeve.

Për kërkimin dhe inovacionin duhet të raportohen veçmas fondet e planifikuara, fondet e alokuara dhe shpenzimet e realizuara. Brenda tyre duhet të identifikohet shuma që i përket kërkimit në TIK. Vlerësimi i SO4.5.2 si pjesërisht i arritur e përforcon këtë nevojë: alokimi i përgjithshëm për kërkim dhe inovacion dhe realizimi i tij i pjesshëm nuk japin një matje të saktë të shpenzimit për kërkim në TIK.

Mbështetja për NVM-të duhet të përqendrohet në përdorimin praktik të teknologjive, përmes granteve, kuponëve për shërbime digjitale dhe asistencës teknike. Programet me ITP Prizren (përfshirë DIG-4K), STIKK, Venture UP dhe aktorë të tjerë duhet të matin ndryshimin në ndërmarrjet përfituese, përfshirë produktivitetin, sigurinë dhe përdorimin e teknologjive. Numri i përfituesve dhe pjesëmarrjeve në trajnim duhet të plotësohet me vlerësime pas përfundimit të mbështetjes.

Në shërbimet publike, përparësi duhet të kenë procedurat me përdorim të lartë dhe barrë të madhe administrative. Përfundimi i tyre tërësisht online kërkon ndryshim të procedurave, regjistra të besueshëm, pranimin e identitetit elektronik dhe mbështetje për përdoruesit.

4.5 Tregues shtesë të propozuar për vitin 2030

Analiza e legjislacionit të BE-së tregon nevojën për të matur cilësinë, sigurinë dhe përdorimin e sistemeve digjitale. Akti për AI-në, korniza evropiane e identitetit digjital, Akti për Evropën e Ndërveprueshme dhe instrumentet për të dhënat e sigurinë kibernetike ofrojnë referenca për këtë përditësim.

Tabela më poshtë propozon tregues plotësues. Caqet numerike janë propozime për diskutim dhe miratim institucional; ato nuk janë caqe tashmë të miratuara të DAK-ut ose detyrime numerike të vendosura nga BE-ja për Kosovën. Për secilin tregues duhet të përcaktohet vlera bazë gjatë vitit 2027 dhe të vlerësohet kostoja e arritjes. Lista e shërbimeve, sistemeve ose subjekteve që përfshihen në emërues duhet të miratohet paraprakisht dhe të mbahet e dokumentuar.

Treguesi i propozuar dhe lidhja me BE-në	Mënyra e matjes	Caku i propozuar për 2030	Përgjegjësia dhe burimi i të dhënave
Zbatimi i parimit “vetëm një herë” – ndërveprueshmëria evropiane	Përqindja e shërbimeve kyçe që marrin ligjërisht të dhënat e nevojshme nga regjistrat, pa kërkuar ridorëzimin e tyre nga përdoruesi.	90% e shërbimeve kyçe për të cilat parimi është i zbatueshëm.	Institucioni përgjegjës për digjitalizimin, ASHI dhe institucionet që ofrojnë shërbimet; regjistra transaksionesh dhe testim vjetor.
Pranimi funksional i identitetit elektronik – korniza EUDI/eIDAS	Përqindja e shërbimeve kyçe që kërkojnë identifikim dhe pranojnë eID-në kombëtare në një transaksion të përfunduar me sukses.	100%.	Institucionet përgjegjëse për eID-në dhe shërbimet; testim i dokumentuar dhe të dhëna të përdorimit.
Ndërveprueshmëria e të dhënave shëndetësore – EHDS	Përqindja e institucioneve publike shëndetësore në fushëveprim që shkëmbejnë përmbledhje të strukturuar të pacientit sipas specifikimeve kombëtare të miratuara.	90%.	Ministria e Shëndetësisë dhe institucionet shëndetësore; testim teknik dhe raportim vjetor.
Qasshmëria e shërbimeve publike digjitale – kuadri evropian për qasshmërinë	Përqindja e shërbimeve kyçe që kalojnë vlerësimin ndaj kërkesave të zbatueshme të EN 301 549, sipas versionit të miratuar në kuadrin kombëtar.	100%.	Institucionet që ofrojnë shërbimet; auditime të qasshmërisë dhe testim me përdorues.
Menaxhimi i rrezikut të AI-së në sektorin publik – Akti për AI-në	Përqindja e sistemeve publike të klasifikuara me rrezik të lartë që kanë vlerësim të dokumentuar të rrezikut, masa mbrojtëse dhe mbikëqyrje njerëzore para përdorimit.	100%.	Institucionet përdoruese dhe autoriteti kompetent që përcaktohet në kuadrin vendor; inventar i sistemeve dhe kontrole periodike.
Vlerësimi i ndikimit në mbrojtjen e të dhënave – parimet e GDPR-së	Përqindja e përpunimeve të reja ose të ndryshuara që kërkojnë vlerësim të ndikimit dhe e kanë përfunduar atë para fillimit të përpunimit.	100%.	Institucionet kontrolluese të të dhënave, me mbikëqyrje nga AIP-ja; regjistra dhe verifikim i dokumentacionit.
Bartshmëria e të dhënave dhe dalja nga shërbimet cloud – Akti për të Dhënat	Përqindja e shërbimeve kritike publike cloud që kanë plan daljeje dhe test të dokumentuar të eksportimit e ripërdorimit të të dhënave.	100%.	Institucionet kontraktuese dhe ASHI; kontrata, inventar i shërbimeve dhe teste periodike.

Treguesi i propozuar dhe lidhja me BE-në	Mënyra e matjes	Caku i propozuar për 2030	Përgjegjësia dhe burimi i të dhënave
Gatishmëria për rikuperim nga incidentet – NIS2 dhe, për sektorin financiar, DORA	Përqindja e subjekteve në fushëveprimin kombëtar që përmbushin objektivat e miratuara të rikuperimit gjatë një testi vjetor të dokumentuar. Rezultatet raportohen veçmas sipas sektorit.	100%.	Autoriteti kompetent për sigurinë kibernetike dhe rregullatorët sektorialë, përfshirë BQK-në; raporte testimi.
Raportimi në kohë i incidenteve të rëndësishme – NIS2	Përqindja e incidenteve të identifikuar si të raportueshme për të cilat njoftimi është bërë brenda afatit përkatës të kuadrit vendor.	100%.	Autoriteti kompetent dhe ekipet e reagimit; regjistra incidentesh, me publikim të rezultateve të agreguara.
Siguria gjatë ciklit jetësor të produkteve digjitale – Akti për Qëndrueshmërinë Kibernetike	Përqindja e kontratave të reja publike për produkte me elemente digjitale që përfshijnë periudhën e mbështetjes, përditësimet e sigurisë dhe procedurën e trajtimit të cenueshmërive.	100% e kontratave në fushëveprimin e përcaktuar.	Autoritetet kontraktuese, organet kompetente të prokurimit dhe sigurisë; kontroll vjetor i kontratave.
Trajtimi i ankesave për shërbimet digjitale – DSA	Përqindja e ankesave brenda kompetencës së autoriteteve vendore që marrin përgjigje të arsyetuar brenda afatit të përcaktuar në kuadrin kombëtar.	Së paku 90%, me raport publik vjetor.	Autoritetet kompetente për shërbimet digjitale dhe mbrojtjen e konsumatorit; regjistra ankesash.
Efikasiteti i procedurave për shtrirjen e rrjeteve – Akti për Infrastrukturën Gigabit	Përqindja e kërkesave të plota për leje, afati i shqyrtimit të të cilave përfundon gjatë vitit, që marrin vendim brenda afatit ligjor. Përfshihen edhe kërkesat e vonuara ende pa vendim.	Së paku 95%.	Autoritetet që lëshojnë leje, komunat dhe institucionet përgjegjëse për lidhshmërinë; regjistër elektronik i kërkesave.

Treguesit plotësues duhet të lidhen me ata ekzistues, pa krijuar numërim të dyfishtë. Për shembull, pranimi i eID-së nga shërbimet plotëson matjen e përdorimit të saj nga qytetarët, ndërsa ndërveprueshmëria shëndetësore plotëson treguesin për qasjen në dosje elektronike.

Për treguesit e bazuar në ankesa ose incidente, mungesa e rasteve të raportuara nuk duhet të interpretohet automatikisht si rezultat pozitiv. Kur emëruesi është zero, rezultati duhet të shënohet “nuk zbatohet për periudhën”, së bashku me numrin e rasteve dhe shpjegimin përkatës.

4.6 Përafrimi ligjor dhe renditja e veprimeve

Përafrimi me BE-në duhet të mbështetet në një plan që identifikon instrumentin evropian, boshllëkun në kuadrin vendor, masën e nevojshme dhe institucionin përgjegjës. Plani duhet të dallojë miratimin e legjislacionit nga krijimi i kapaciteteve për zbatim dhe mbikëqyrje. Kjo vlen për AI-në, të dhënat, DSA-në, DMA-në, identitetin digjital dhe sigurinë kibernetike.

Rregulloret e BE-së nuk bëhen automatikisht pjesë e legjislacionit vendor. Përafrimi duhet të marrë parasysh fushëveprimin e secilit instrument dhe kompetencat që Kosova mund të ushtrojë. Po kështu,

përshtatja teknike me sistemet evropiane nuk siguron vetvetiu njohje ose pjesëmarrje në mekanizmat e BE-së.

Rekomandohet kjo renditje e veprimeve:

- **Brenda gjashtë muajve nga miratimi i rekomandimeve:** të qartësohet institucioni udhëheqës, të funksionalizohet sekretariati teknik dhe të caktohen përgjegjësit për të gjithë treguesit.
- **Gjatë vitit 2027:** të përditësohen plani i veprimit dhe Aneksi I, të plotësohen caqet që mungojnë dhe të realizohen matjet bazë për treguesit e rinj.
- **Gjatë viteve 2028–2029:** të zgjerohen masat që dëshmojnë rezultate, të kryhet vlerësim i pavarur i progresit dhe të korrigjohen ndërhyrjet me realizim të dobët.
- **Për vitin 2030:** të kryhet matja përfundimtare kundrejt caqeve të miratuara. Vlerësimi përfundimtar të publikohet pasi të jenë të disponueshme të dhënat e plota të vitit.
- **Në fillim të vitit 2031:** të publikohet raporti i plotë i zbatimit të DAK.

Referencat

Citimet e numëruara në të gjithë raportin i referohen kësaj liste të përbashkët. Përgjigjet institucionale dhe hulumtimi i papublikuar i projektit dallohen nga burimet publike. Datat e publikimit dhe periudhat e matura dallohen në analizë.

1. Ministria e Ekonomisë, Kosovë (maj 2023), Agjenda Digjitale e Kosovës 2030, Aneksi I dhe seksionet 5.2–5.3. [Burimi online](#) [Burim shitesë](#)
2. Ministria e Ekonomisë (30 qershor 2023), “Qeveria miraton Agjendën Digjitale të Kosovës 2030”. [Burimi online](#)
3. ARKEP, përgjigje institucionale për ITS mbi treguesit e DAK 2030, gusht 2026. Komunikim primar i papublikuar.
4. STIKK, përgjigje institucionale për ITS mbi mbështetjen e startup-eve/NVM-ve, trajnimet, punësimin dhe investimet, gusht 2026. Komunikim primar i papublikuar.
5. IKAP, përgjigje institucionale për ITS mbi trajnimet e punonjësve publikë dhe sigurinë kibernetike, shtator 2026. Komunikim primar i papublikuar.
6. Ministria e Arsimit dhe Shkencës (MASH), përgjigje institucionale për ITS mbi programet e arsimit të lartë në teknologji inovative, gusht 2026. Komunikim primar i papublikuar.
7. Ministria e Ekonomisë, përgjigje institucionale për ITS mbi treguesin “Legal and regulatory framework for intelligent/innovative ecosystem developed”, shtator 2026. Komunikim primar i papublikuar.
8. Instituti për Teknologji dhe Shoqëri (2026), intervista dhe pyetje me shkrim drejtuar institucioneve publike, organizatave private, OJQ-ve dhe organizatave të inovacionit, përfshirë ITP Prizren, Venture UP dhe STIKK. Hulumtim primar i zhvilluar për këtë vlerësim.
9. Instituti për Teknologji dhe Shoqëri (10 shtator 2026), Shënime nga Tryeza e Diskutimit për zbatimin e DAK 2030. Shënime i papublikuar i projektit.
10. Komisioni Evropian (4 nëntor 2025), Kosovo Report 2025, veçanërisht Kapitulli 10, f. 73–74. [Burimi online](#) [Burim shitesë](#)
11. UNDP Kosovo (24 qershor 2025), Digital Development Profile. [Burimi online](#)
12. World Bank (21 mars 2023), “Every village in Kosovo now connected to high-speed broadband internet with World Bank support”. [Burimi online](#)
13. Regional Cooperation Council (prill 2026), Western Balkans Digital Economy and Society Index 2025. [Burimi online](#)
14. Digital Inclusion Initiative / Kosovo Education Center (qershor 2025), National Report for Kosovo. [Burimi online](#)
15. ARKEP (2025), Rregullorja nr. 68 për sigurinë dhe funksionimin e duhur të rrjeteve dhe shërbimeve të komunikimeve elektronike. [Burimi online](#)
16. Informacion shitesë institucional/projektor i mbledhur nga ITS për SO1, gusht-shtator 2026. Komunikim primar i papublikuar.
17. Agjencia e Statistikave të Kosovës, Anketa e Përdorimit të TIK në Ekonomitë Familjare 2024 dhe 2025. [Burimi online](#)
18. ITP Prizren – DIG-4K (30 qershor 2026), Deliverable D3.1 - Assessment of Training Needs and Requirements. [Burimi online](#)
19. ITP Prizren – DIG-4K (30 qershor 2026), Deliverable D3.2 - Digital Skills Curriculum for MSMEs, education and public sector. [Burimi online](#)
20. Agjencia e Statistikave të Kosovës (22 maj 2025), Rezultatet e Anketës së Fuqisë Punëtore (AFP), 2024. [Burimi online](#)
21. Eurostat, Digital Economy and Society - Information Society and enterprise ICT datasets, kontrolluar në shtator 2026. [Burimi online](#)
22. Evidenca e DIG-4K, pjesë e ITP Prizren, e përdorur për këtë vlerësim: grupi i të dhënave të vlerësimit të pjekurisë digjitale (DMA) me 43 vlerësime fillestare, të realizuara para ofrimit të ndërhyrjeve dhe shërbimeve. Të dhëna të papublikuara.
23. Qeveria e Kosovës (2024), Reform Agenda of Kosovo, fusha e politikave 2a — Digjitalizimi; Aneksi 1, piketat e reformave, f. 4. [Burimi online](#) [Burim shitesë](#)
24. Ministria e Ekonomisë (18 nëntor 2025), “Ministria e Ekonomisë filloi fazën e parë pilot për pajisjen me Identitet Elektronik (eID)”. [Burimi online](#)

25. Qeveria e Kosovës, Koncept Dokumenti për identifikimin elektronik, shërbimet e besuara dhe Kuletën e Identitetit Digjital, 2026. [Burimi online](#)
26. Interoperable Europe, Kosovo 2025 monitoring - Open Data Portal and public-sector interoperability indicators. [Burimi online](#)
27. Eurostat, isoc_ciegi_ac — Individuals interacting online with public authorities, Kosovë, të dhëna për vitin 2025. [Burimi online](#)
28. Eurostat (2026 edition), sdg_04_70 / isoc_sk_dskl_i21 - share of adults with at least basic digital skills, 2025. [Burimi online](#)
29. Riinvest Institute / POLICY ANSWERS (4 prill 2026), Developments in the R&I Sector in Kosovo 2023-2025. [Burimi online](#)
30. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Ligji nr. 08/L-173 për Sigurinë Kibernetike dhe aktet zbatuese. [Burimi online](#)
31. Komisioni Evropian, Digital Decade Policy Programme. Pasqyrë e zbatimit dhe qeverisjes; rishikim i planifikuar më 2027. [Burimi online](#)
32. Komisioni Evropian (2026), 2026 State of the Digital Decade package. Data e saktë e publikimit nuk është përcaktuar; është shqyrtuar pasqyra e përgjithshme dhe jo të gjitha raportet përbërëse. [Burimi online](#)
33. Komisioni Evropian, AI Act: regulatory framework and implementation timeline. Faqe institucionale që pasqyron ndryshimet e korrikut 2026. [Burimi online](#)
34. Komisioni Evropian, Data Act. Pasqyrë e zbatimit të Rregullores 2023/2854. [Burimi online](#)
35. Parlamenti Evropian, Komisioni i Peticioneve (përgjigjja e Komisionit e pranuar më 12 gusht 2025), Communication to Members, PE776.785, f. 2. Datat e hyrjes në fuqi dhe zbatimit të përgjithshëm të DSA-së. [Burimi online](#)
36. Komisioni Evropian (7 mars 2024), Designated gatekeepers must now comply. [Burimi online](#)
37. Këshilli i Bashkimit Evropian, Interoperable Europe legislative text, PE-CONS 73/23, versioni i dokumentit i 21 shkurtit 2024, i miratuar nga Këshilli më 4 mars. Tekst para publikimit, jo botimi përfundimtar i numëruar në Gazetën Zyrtare; neni 3 dhe dispozitat e qeverisjes. [Burimi online](#)
38. Komisioni Evropian, European Digital Identity Regulation, përditësuar më 22 qershor 2026; seksioni “Next steps”. [Burimi online](#)
39. Komisioni Evropian, NIS2 Directive. Fushëveprimi, zbatimi dhe afati i transpozimit në BE. [Burimi online](#)
40. Komisioni Evropian (9 prill 2025), AI Continent Action Plan. [Burimi online](#)
41. Komisioni Evropian, DG GROW (12 dhjetor 2023), Online cross-border procedures to be simplified through the Once-Only Technical System. [Burimi online](#)
42. Komisioni Evropian, Digital Europe Programme — Questions & Answers. Asociimi dhe kushtet e sigurisë të nenit 12. [Burimi online](#)
43. Komisioni Evropian (23 prill 2025), Commission finds Apple and Meta in breach of the Digital Markets Act. [Burimi online](#)
44. Komisioni Evropian, European Data Governance Act dhe DGA becomes applicable. Njoftim i 25 shtatorit 2023; fillimi i zbatimit më 24 shtator. [Burimi online](#) [Burim shitesë](#)
45. Komisioni Evropian (2 shtator 2025), The legal and technical road to EU Digital Identity Wallets. Paragrafi hyrës konfirmon hyrjen në fuqi më 20 maj 2024. [Burimi online](#)
46. Komisioni Evropian, DG SANTE, European Health Data Space Regulation. Afatet e zbatimit dhe dallimet ndërmjet përdorimit parësor dhe dytësor. [Burimi online](#)
47. Komisioni Evropian, Cyber Resilience Act. Datat e hyrjes në fuqi dhe zbatimit; udhëzimet e 27 korrikut 2026. [Burimi online](#)
48. EIOPA, Digital Operational Resilience Act. Zbatimi nga 17 janari 2025; dispozitat ligjore dhe mbikëqyrja e palëve të treta. [Burimi online](#)
49. Komisioni Evropian (27 qershor 2025), The EU becomes more accessible for all. Zbatimi nga 28 qershori. [Burimi online](#)
50. Komisioni Evropian (21 janar 2026), Proposal for a Digital Networks Act. [Burimi online](#)
51. Komisioni Evropian (3 qershor 2026), Proposal for the Cloud and AI Development Act. [Burimi online](#)
52. Komisioni Evropian (27 korrik 2026; përditësuar më 31 korrik), AI Omnibus enters into force. [Burimi online](#)
53. Komisioni Evropian, General-Purpose AI Models in the AI Act — Questions & Answers. Kodi përfundimtar u publikua më 10 korrik 2025; dallimet ndërmjet modeleve, ofruesve dhe sistemeve. [Burimi online](#)
54. Komisioni Evropian, Apply AI Strategy, e nisur më 8 tetor 2025; faqja e konsultuar e përditësuar më 21 gusht 2026. [Burimi online](#)

55. Coche, Eugénie, Ans Kolk dhe Martijn Dekker (12 shkurt 2024), “Navigating the EU data governance labyrinth: A business perspective on data sharing in the financial sector,” Internet Policy Review, 13(1), doi:10.14763/2024.1.1738. Teksti i plotë. Analizë eksploruese; artikulli deklaron financimin nga ABN AMRO të doktoratës së autores së parë pa kufizime mbi përmbajtjen ose publikimin. [Burimi online](#)
56. Komisioni Evropian, Data protection explained. Udhëzim institucional për parimet, fushëveprimin dhe të drejtat individuale sipas GDPR-së. [Burimi online](#)
57. Bordi Evropian për Mbrojtjen e të Dhënave (18 dhjetor 2024), Opinion 28/2024 on certain data protection aspects related to the processing of personal data in the context of AI models, veçanërisht paragrafët 34 dhe 38–43 për vlerësimin rast pas rasti të anonimitetit dhe rrezikut të identifikimit. [Burimi online](#)
58. Zyra e Bashkimit Evropian për Pronësinë Intelektuale dhe Zyra Evropiane e Patentave (janar 2025), Intellectual property rights and firm performance in the European Union, përmbledhje ekzekutive, tabela E1, f. 8 e shtypur (f. 3 në PDF). [Burimi online](#)
59. Komisioni Evropian, Guidelines on obligations for general-purpose AI providers. Detyrimet për politikën e të drejtës së autorit dhe përmbledhjen e përmbajtjes së trajnimit, të zbatueshme nga 2 gushti 2025. [Burimi online](#)
60. Zyra e Bashkimit Evropian për Pronësinë Intelektuale (maj 2025), The development of generative artificial intelligence from a copyright perspective, përmbledhje ekzekutive, f. 3–5. [Burimi online](#)
61. Griffin, Rachel (2 shtator 2024), “Codes of Conduct in the Digital Services Act: Functions, Benefits & Concerns,” Technology and Regulation, 2024, 167–187. Teksti i plotë. [Burimi online](#)
62. Komisioni Evropian, Simplification tracker, seksioni “Omnibus VII: digital”. Dallon Rregulloren e miratuar 2026/1744 nga propozimi në shqyrtim COM(2025)837. [Burimi online](#)
63. Komisioni Evropian / Interoperable Europe (13 janar 2025; përditësuar më 18 shkurt), Interoperability assessments are now mandatory. [Burimi online](#)
64. Hardy, Alex (22 korrik 2024), “Estonia’s digital diplomacy: Nordic interoperability and the challenges of cross-border e-governance,” Internet Policy Review, 13(3), doi:10.14763/2024.3.1785. Teksti i plotë. Hulumtim cilësor i bazuar në intervista. [Burimi online](#)
65. Komisioni Evropian (4 dhjetor 2024), Implementing regulations for European Digital Identity Wallets. [Burimi online](#)
66. Findata, Annual report 2024. Autoriteti kombëtar për lejet e përdorimit të të dhënave shëndetësore dhe sociale; viti raportues 2024, faqja e përditësuar më 2026. Vetëraportim për zbatimin. [Burimi online](#)
67. Komisioni Evropian, EU Cyber Solidarity Act. Hyrja në fuqi, rezerva dhe kushtet e pjesëmarrjes. [Burimi online](#)
68. Komisioni Evropian, Gigabit Infrastructure Act. Zbatimi i fazuar dhe monitorimi i tij. [Burimi online](#)
69. Eurostat (versioni i 2 qershorit 2026), Skills for the digital age, të dhënat për 2025, f. 1–3; metodologjia e Treguesit të Aftësive Digjitale. [Burimi online](#)
70. Komisioni Evropian (nisma e 5 marsit 2025), Union of Skills. [Burimi online](#)
71. Eurostat (27 maj 2026), Number of ICT specialists in the EU continues to grow, të dhënat për 2025. [Burimi online](#)
72. Komisioni Evropian (14 korrik 2025; përditësuar më 22 prill 2026), Guidelines on the protection of minors. Lidhja me nenin 28(1) të DSA-së. [Burimi online](#)
73. Komisioni Evropian, Growth Plan for the Western Balkans, miratuar më 8 nëntor 2023; miratimi i Agjendës së Reformave dhe kushtet e financimit. [Burimi online](#)
74. Këshilli për Bashkëpunim Rajonal (14 tetor 2024), Common Regional Market Action Plan 2025–2028. [Burimi online](#)
75. OECD (qershor 2026), SME Policy Index for Western Balkans and Türkiye 2026 — Economy Profile for Kosovo, doi:10.1787/5737889a-en; tabela 1.9 dhe diskutimi për qeverisjen digjitale, f. 49–51 në PDF. [Burimi online](#)
76. Ministria e Digjitalizimit dhe Administratës Publike (2026), Projektligji për Komunikimet Elektronike; konsultim publik 17 gusht–4 shtator 2026. [Burimi online](#)
77. Përgjigje me postë elektronike nga Agjencia e Statistikave të Kosovës.
78. Komente plotësuese të pranuar gjatë rishikimit të raportit (29 shtator 2026), mbi fazën përfundimtare të eID-së dhe lansimin e pritshëm deri në fund të vitit 2026, rrjetet private 5G në UBT dhe Next Gen Networks Institute, si dhe ekzistencën dhe informacionin bazik të atlasit. Të papublikuara.
79. Universiteti për Biznes dhe Teknologji (UBT), “UBT Ranks Kosovo First in the Region for the Deployment of the 5G Network”. Njoftim për vendosjen e rrjetit privat 5G. [Burimi online](#)

80. ARKEP / Ilir Imeri (2023), Current status of national broadband infrastructure in Kosovo, f. 17: autorizimi për rrjetin privat 5G të Next Generation Network Institute dhe autorizimet për testim në kampuse. [Burimi online](#)
81. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës (23 dhjetor 2021), Ligji nr. 08/L-022 për identifikimin elektronik dhe shërbimet e besuara në transaksionet elektronike, nenet 32, 33, 41 dhe 58. [Burimi online](#)
82. Ministria e Ekonomisë, Ofruesit e shërbimeve të besuara: PBC Sh.P.K. dhe Evrotrust Technologies JSC & IT Vision. Lista zyrtare, konsultuar më 29 shtator 2026. [Burimi online](#)

The background is a deep blue gradient with a stylized map of Europe and North Africa. A network of glowing white and yellow dots is connected by thin white lines, representing a global or regional communication network. Several bright, curved lines of light sweep across the lower half of the image, adding a sense of motion and technology. The text 'ITS INSTITUTE FOR TECHNOLOGY AND SOCIETY' is centered in the middle of the image.

ITS INSTITUTE FOR
TECHNOLOGY
AND SOCIETY